

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Sociální pracovník

MATKY Z AZYLOVÝCH DOMŮ

MOTHERS FROM SANCTUARY HOUSES

Bakalářská práce: 11–FP–KSS–3018

Autor:

Jana CHMELÍKOVÁ

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jihlavec

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
63	7	0	1	18	3+1CD

V Liberci dne: 27. 04. 2012

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jana KÁBOVÁ
Osobní číslo: P09000026
Studijní program: B7508 Sociální práce
Studijní obor: Sociální pracovník
Název tématu: Matky z azylových domů
Zadávající katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl: Popsat specifika sociální práce v azylových domech. Zjistit, jak se v domovech pro matky s dětmi v tísní naplňují osobní cíle, které si matky vzhledem ke svým možnostem a schopnostem stanovily.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Analýza spisové dokumentace

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- HAVRDOVÁ, Zuzana. Kompetence v praxi sociální práce. 1. vyd. Praha: Osmium, 1999. ISBN 80-902081-8-5.
- KOPŘIVA, Karel. Lidský vztah jako součást profese. 5. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-181-6.
- MATOUŠEK, Oldřich. Základy sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.
- MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana. Sociální práce v praxi. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
- MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- NAVRÁTIL, Pavel. Teorie a metody sociální práce. 1. vyd. Brno: Marek Zeman, 2001. ISBN 80-903070-0-0.
- RICHTEROVÁ, Bohdana, ORGONÍKOVÁ, Lenka. Různé cesty pomoci: porovnání teorie a praxe sociální práce s lidmi bez domova. 1. vyd. Krnov: AKLUB Centrum vzdělávání a poradenství, 2008. ISBN 978-80-254-1562-7.
- ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 80-86429-36-9.
- VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ, Markéta. Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 1. vyd. Praha: proFerm, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jan Jihlavec

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 1. dubna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 27. dubna 2012

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PaedDr. PhDr. Ilona Pešatová, Ph.D.
vedoucí katedry

dne 22-04-2011

Čestné prohlášení

Název práce: Matky z azylových domů

Jméno a příjmení autora: Jana Chmelíková

Osobní číslo: P09000026

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 27. 04. 2012

.....

Poděkování

Tímto děkuji vedoucímu mé bakalářské práce, panu Mgr. Janu Jihlavcovi, za odborné vedení, za cenné rady, za jeho kritické, ale tvořivé připomínky, které byly pro mou práci přínosem a za jeho trpělivost při tvorbě bakalářské práce.

V Liberci dne: 27. 04. 2012

.....

Název bakalářské práce: Matky z azylových domů

Jméno a příjmení autora: Jana Chmelíková

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2011/2012

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Jihlavec

Anotace:

Bakalářská práce se zabývala popisem specifíků sociální práce v azylových domech a problematikou naplňování osobních cílů matek z domovů pro matky s dětmi. Práci tvořily dvě stěžejní části. Jednalo se o část teoretickou, která vycházela ze studia odborné literatury, a popisovala a objasňovala základní pojmosloví. V praktické části byly potřebné údaje průzkumu získány pomocí analýzy spisové dokumentace klientek domovů pro matky s dětmi. Jejím cílem bylo zjistit, jaké požadavky, očekávání a osobní cíle je možné realizovat prostřednictvím nabízené sociální služby, jakými postupy a způsoby je osobních cílů dosahováno a jak si matky s dětmi v tísní naplňují své osobní cíle, které si vzhledem ke svým možnostem a schopnostem stanovily. Výsledky praktické části vypovídají o snaze matek, které se ocitly v nepříznivé životní situaci z důvodu ztráty bydlení, ji aktivně a samostatně řešit. Zároveň vypovídají o tom, v kolika případech matky převzou odpovědnost za svůj život, dostanou se z nepříznivé životní situace a dokážou si zabezpečit nové bydlení vhodné pro matku s dětmi.

Klíčová slova: sociální práce, sociální služby, azylové domy, domovy pro matky s dětmi, sociální pracovník, individuální plánování, osobní cíle

Title of the bachelor thesis: Mothers From Sanctuary Houses

Author: Jana Chmelíková

Academic year of the bachelor thesis submission: 2011/2012

Supervisor: Mgr. Jan Jihlavec

Summary:

This bachelor thesis deals with describing the particularities of social work in shelters and issues with fulfilling the goals of mothers from shelters for women and children. This thesis consists of two parts. The first is the theoretical part which is based on studying specialized literature, and describing and clarifying the basic vocabulary used. The second part is the practical portion which provides necessary survey data. This data was obtained by analyzing the documentation of women and children in shelters. The goal of the practical part was to find out what demands, expectations and personal goals can be realized through the offered social services, as well as what processes and methods are used to reach these personal goals, and how mothers with children in distress fulfill the personal goals they set for themselves according to their options and capabilities. The results of the practical part tell us about the efforts of mothers to actively and independently solve unfavorable life situations caused by loss of accommodation. These results also show the number of cases in which mothers take responsibility for their lives, get out of the unfavorable life situations and provide new accommodation suitable for women with children.

Key words: social work, social services, shelters, housing for women with children, social worker, individual planning, personal goals

Obsah

Úvod	10
Teoretická část.....	12
1 Sociální práce	12
2 Sociální služby.....	13
2.1 Kvalita sociálních služeb.....	14
2.2 Základní druhy sociálních služeb.....	14
2.3 Základní sociální poradenství	15
2.4 Služby sociální prevence	15
3 Azylové domy	16
3.1 Definice – azylový dům.....	17
3.2 Formy azylového bydlení.....	18
4 Domovy pro matky s dětmi	19
4.1 Definice – azylový dům pro matky s dětmi.....	19
4.2 Specifika sociální práce v azylových domech.....	20
5 Sociální pracovník, pracovník v sociálních službách	21
5.1 Kompetence sociálního pracovníka	22
5.2 Rozvíjení účinné komunikace	23
5.3 Individuální plánování	23
5.3.1 Individuální plánování v domovech pro matky s dětmi v tísni .	24

5.4	Osobní cíle	25
5.4.1	Osobní cíle klientek domovů pro matky s dětmi v tísní	26
6	Etický kodex sociální práce	26
6.1	Konflikt zákona s etickým kodexem	27
	Praktická část.....	30
7	Cíl praktické části.....	30
8	Předpoklady průzkumu	31
9	Použité metody a techniky průzkumu	31
10	Prostředí průzkumu	32
11	Analýza zkoumané spisové dokumentace	34
12	Výsledky průzkumu.....	51
13	Ověření předpokladů průzkumu.....	53
	Závěr, shrnutí výsledků a navrhovaná opatření	58
	Seznam použitých zdrojů	61
	Seznam příloh.....	63

Úvod

Někteří lidé naší společnosti mohou být z různých důvodů ohroženi tzv. sociálním vyloučením. Tomuto vyloučení předcházejí různé nežádoucí společenské jevy: život v sociálně znevýhodněném prostředí, návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, krizová tíživá situace, kterou není člověk schopen vyřešit vlastními silami, nebo ohrožení práv a zájmů člověka trestnou činností jiné osoby. Ochranou člověka před těmito nežádoucími jevy se zabývají služby sociální prevence.

Mezi služby sociální prevence, dle zákona o sociálních službách (Zákon č. 108/2006 Sb., § 57), patří i azylové domy a právě matkám z azylových domů se tato bakalářská práce věnuje. Cílem bakalářské práce je popsat specifika sociální práce v azylových domech. Zjistit, jak se v domovech pro matky s dětmi v tísní naplňují osobní cíle, které si matky vzhledem ke svým možnostem a schopnostem stanovily.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části bakalářské práce byly popsány termíny jako sociální práce, sociální služby, azylové domy, domovy pro matky s dětmi v tísní, sociální pracovník, pracovník v sociálních službách, nebo etický kodex sociální práce, které čtenáře uvádí do problematiky sociální práce. Dále byla v teoretické části popsána specifika sociální práce v azylových domech, jaké požadavky, očekávání a osobní cíle je možné realizovat prostřednictvím nabízené sociální služby a jakými postupy a způsoby je osobních cílů v domovech pro matky s dětmi dosahováno.

V praktické části je představen průzkum, kterým se tato bakalářská práce zabývá. Důležité informace a fakta pro vypracování byly získány analýzou spisové dokumentace padesáti uživatelek domovů pro matky s dětmi v tísní v Liberci a Stráži nad Nisou.

Pomocí předložené práce čtenář získá informace o poslání domovů pro matky s dětmi v tísní, o tom, komu je tato sociální služba určena, jak sociální

pracovníci s matkami v tísní pracují na tom, aby se dokázaly dostat z nepříznivé situace spojené se ztrátou bydlení, jak mohou matky této pomoci využít a jak jí využívají. Domnívám se, že prostřednictvím této práce čtenář porozumí i té skutečnosti, že do takovéto nepříznivé životní situace se může dostat každá žena. Informace získané z této bakalářské práce pak mohou pomoci nejen čtenáři, ale i matkám v jejich okolí, což je jejím smyslem a účelem.

Tato bakalářská práce může také sloužit jako podklad pro státní i nestátní instituce, které takovéto azylové domy finančně podporují, či uvažují o jejich sponzorování.

Teoretická část

1 Sociální práce

Už ve svých počátcích byla sociální práce profesí zaměřenou hlavně na ty nejchudší a nejutlačovanější. Vychází ze základních hodnot evropské civilizace, jako je přesvědčení o jedinečnosti, důstojnosti a právu na sebeurčení každého člověka.

Sociální práce je společenskovědní disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (např. chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanosti). Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, jednak o ideál naplňování individuálního lidského potencionálu (Matoušek 2003, s. 11).

Sociální práce se opírá o tři opěrné body:

1. Normy – zákony, předpisy, povinnosti, pravidla, standardy.
2. Způsoby klientů – chování, jednání, myšlení, postoje, přání, názory, přesvědčení, styly života.
3. Odbornost pracovníka – dovednost umět být prostředníkem mezi klientem a normami. Profesionální odbornost pracovníka je dovednost, kterou musí sociální pracovník získat, vytvořit ji, udržet si ji a dál rozvíjet. Pracovník si svou odbornost upevňuje pomocí kurzů celoživotního vzdělávání nebo dálkovým studiem na vysoké škole.

Dříve instituce a ústavy často klientovi diktovaly způsoby poskytování služeb bez ohledu na jeho konkrétní a specifické potřeby. Vytvářely mu náhradní umělé prostředí, tzv. institucionalizace. Dnes se pokud možno začíná od klienta. Individuální zhodnocení klientovy situace a jeho potřeb, je důležitým požadavkem kvalitní sociální služby.

2 Sociální služby

Sociální služby jsou popsány v zákoně o sociálních službách (Zákon č. 108/2006 Sb.), který vstoupil v účinnost 1. 1. 2007. Cílem sociálních služeb je poskytování pomoci a podpory osobám v nepříznivé sociální situaci, přičemž musí být zachována lidská důstojnost osob. Sociální služba nabízí klientovi nezávislost a samostatnost, jeho začlenění a integraci do společnosti, respektování jeho individuálních potřeb, partnerství mezi ním a sociálním pracovníkem, záruky kvality služeb a rovnost bez diskriminace. Naopak nepodporuje závislost klienta na sociální službě, chrání ho před sociálním vyloučením a nepreferuje jeden model pomoci pro všechny.

Ve většině případů nelze poskytnutím sociální služby odstranit příčiny vzniku nepříznivé sociální situace, ve které se člověk ocitnul. Pomocí sociální služby je člověk podporován k aktivitě, která vede k řešení jeho nepříznivé sociální situace.

Sociální služby poskytují pobytové, ambulantní a terénní služby. Pobytové služby nabízí ubytování v zařízení sociálních služeb. Ambulantní formu poskytování služeb klient využívá tím, že dochází, je doprovázen nebo dopravován do zařízení sociálních služeb. Terénní služba je specifická tím, že je vykonávána v přirozeném prostředí klienta. Tyto formy sociálních služeb se liší cílem a rozsahem poskytovaných služeb. Také mají vliv na stanovení úhrady za službu. Aby využití poskytované služby bylo efektivní, lze její formy kombinovat.

Poskytovateli sociálních služeb jsou neziskové organizace a fyzické osoby, organizace zřízené obcemi a kraji a zařízení zřízená Ministerstvem práce a sociálních věcí. Sociální služby poskytují zařízení, která lze, pro co nejvyšší efektivitu poskytování sociálních služeb, kombinovat. Zařízení sociálních služeb jsou výslovně vyjmenovaná v zákoně o sociálních službách.

2.1 Kvalita sociálních služeb

Na konci 90. let začaly sociální služby zajišťovat nejen státní instituce, ale i nestátní neziskové organizace. Vznikaly nové služby a měly různou kvalitu. Z toho důvodu MPSV vydalo Standardy kvality sociálních služeb, které se od 1. 1. 2007 staly závazným právním předpisem. Základními principy standardů je ochrana práv uživatele služby, podpora soběstačnosti, orientace na uživatele, individualizace a partnerský přístup k uživateli služeb. Standardy se člení na procedurální, provozní a personální. Mají 15 oblastí kvality, které jsou rozpracovány do 48 měřitelných kritérií, z nichž je 17 kritérií zásadních.

DEFINICE

Standardy kvality sociálních služeb jsou souborem kritérií, jejichž prostřednictvím je definována úroveň kvality poskytování sociálních služeb v oblasti personálního a provozního zabezpečení sociálních služeb a v oblasti vztahů mezi poskytovatelem a osobami (Sokol, Trefilová 2008, s. 169).

2.2 Základní druhy sociálních služeb

- sociální poradenství

Služby sociálního poradenství se zaměřují na zjišťování rozsahu a charakteru nepříznivé sociální situace a sledují i příčiny jejího vzniku. Smyslem sociálního poradenství je poskytování informací, které přispívají k řešení nepříznivé sociální situace (Sokol, Trefilová 2008, s. 100).

Sociální poradenství dělíme na základní a odborné. V jeho základní formě je povinně poskytováno všemi poskytovateli sociálních služeb.

- služby sociální péče

Služby sociální péče zahrnují celkem čtrnáct druhů služeb napomáhající osobám zabezpečit jejich základní životní potřeby, které si nemohou bez péče jiné osoby zajistit. Podporují sociální začlenění těchto osob, jejich fyzickou i psychickou soběstačnost a umožňují jim důstojné prostředí a zacházení.

- služby sociální prevence

Služby sociální prevence slouží zejména k předcházení a zabraňování sociálnímu vyloučení, které vzniká zejména příčinou existence sociálně negativních jevů. Jako příklady sociálně negativních jevů lze uvést alkoholismus, bezdomovectví, kriminalitu, prostituci (Sokol, Trefilová 2008, s. 95).

2.3 Základní sociální poradenství

Sociální poradenství v základní formě poskytují všechny druhy sociálních služeb. Poskytují informace směřující k řešení nepříznivé sociální situace osob, o možnostech výběru druhu sociálních služeb podle individuálních potřeb nebo o jiných formách pomoci. Poskytují osobě informace o jejich základních právech a povinnostech, o tom jak zabránit sociálnímu vyloučení a závislosti na sociální službě. V neposlední řadě poskytují informace o možnostech podpory členů rodiny v případech, kdy se spolupodílejí na péči o osobu.

2.4 Služby sociální prevence

Služby sociální prevence napomáhají osobám, které jsou ohrožené sociálním vyloučením pro krizovou sociální situaci, ve které se ocitli, pro jejich životní návyky, pro způsob života, který vedl ke konfliktu se společností, pro sociálně znevýhodňující prostředí nebo pro ohrožení jejich práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby.

Služby sociální prevence napomáhají svým klientům překonat jejich nepříznivou sociální situaci a chrání společnost před vznikem a šířením

nežádoucích společenských jevů. Takovými službami jsou: raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy, sociální rehabilitace a azylové domy.

3 Azylové domy

Azylové domy, jak už vyplývá z jejich názvu, poskytují „azyl“ - ubytování osobám, které se ocitly v obtížné sociální situaci a nejsou schopny ji samy řešit. Azylové domy začaly vznikat hlavně po roce 1990, i když některé existovaly již dříve, hlavně ve větších městech. Jejich zřizovateli a provozovateli jsou většinou neziskové a charitativní organizace, v některých případech i obec, a to hlavně ve velkých městech s velkou koncentrací bezdomovců (Štěchová, Luptáková, Kopoldová 2008, s. 17).

Lidé, kteří ztratili domov, potřebují základní zázemí k tomu, aby se mohli pokusit svou situaci řešit. Člověk vyčerpaný a zanedbaný budí v běžné společnosti pohoršení a není považován za důstojného partnera při jednáních na úradech nebo se zaměstnavatelem. Lidé přicházející z ulice potřebují nejdříve místo k odpočinku, jídlo, teplo, základní lékařskou péči, očistu a ošacení. Prvním významným krokem k jejich návratu z nesnadného života na ulici do důstojného prostředí je získání ubytování v azylovém domě. V azylovém domě mohou najít potřebnou pomoc. Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Kromě ubytování a stravy poskytují také základní a odborné sociální poradenství, jehož cílem je zlepšení životní situace daného člověka (Richterová, Orgoníková 2008, s. 25).

Dle zákona o sociálních službách (Zákon č. 108/2006 Sb., § 57) poskytují azylové domy pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Tato služba obsahuje tyto činnosti:

- a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- b) poskytnutí ubytování,
- c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Azylové domy mohou být různého typu, jsou azylové domy pro rodiče s dětmi, pro matky s dětmi, pro ženy, pro muže nebo i pro osoby mladší 18 let.

3.1 Definice – azylový dům

K definování azylových domů /dále jen AD/ jsem použila Slovník sociální práce od Matouška (Matoušek 2008, s. 30):

„Ubytovací zařízení pro osoby bez přístřeší, jež by těm klientům, kteří jsou pro změnu životního stylu motivováni, mělo umožnit integraci do společnosti. Proto v některých AD klienti procházejí tzv. integračními stupni, tj. fázemi pobytu, během nichž si klade postupně náročnější cíle. Ve většině AD je délka pobytu klienta omezena na několik měsíců. Výjimkou jsou tzv. emauzské domy, v nichž klienti mají povinnost pracovat a z takto vydělaných peněz přispívat na své ubytování a stravu. V tomto typu církevního zařízení není na klienta vyvíjen tlak, aby svůj životní styl měnil. V ČR jsou zřizovateli AD většinou církve, méně často nestátní organizace, obce nebo státní orgány. AD jsou u nás, stejně jako jinde, koncipovány jako komfortnější než noclehárny; předpokládá se, že klienti mají zaměstnání (případně důchod) a mohou platit vyšší úhrady za noc než v noclehárně. AD poskytující služby v ČR nejsou informačně propojeny, což některým klientům umožňuje stěhovat se z jednoho AD do jiného a udržovat se tak s permanentní

podporou společnosti v relativně příznivých podmínkách na jejím okraji. Hlavním problémem v této sféře v ČR je nyní nedostatek sociálních bytů, tj. obecních nebo státních bytů s regulovaným nájmem, kde by mohl člověk usilující o společenskou integraci trvale žít.“

V kratší formě jsou azylové domy definovány ve výkladu, Sociální pracovník v rezidenčních zařízeních sociálních služeb:

Azylové domy jsou službou sociální prevence poskytující pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení (Sokol, Trefilová 2008, s. 126).

3.2 Formy azylového bydlení

Azylové bydlení může být poskytováno lidem bez domova v několika formách:

1. krátkodobé azylové ubytování – slouží k překlenutí krizové situace a poskytuje se v řádu dnů, maximálně týdnů,
2. střednědobé azylové ubytování – poskytuje ubytování na dobu vyřešení problému klienta a jeho návratu k soběstačnosti. Počítá se s dobou několika týdnů až měsíců,
3. dlouhodobé azylové ubytování.

Dlouhodobé azylové ubytování poskytuje přístřeší na několik měsíců až let. Nejvíce se podobá přirozenému způsobu bydlení, klient má největší svobodu a s ní spojenou odpovědnost. Cílem dlouhodobého azylu je právě nácvik dovedností vedoucích k samostatnosti a převzetí odpovědnosti za vlastní život. U klientů se předpokládá, že už nabyli některých potřebných dovedností (mají doklady, stálý příjem – jsou schopni se podílet na úhradě bydlení nebo si spořit dohodnutou částku).

Dlouhodobý azyl poskytují azylové domy pro muže, ženy, matky s dětmi a takzvané domy na půl cesty, které poskytují prostor k návratu do

společnosti lidem, kteří dlouho pobývali za zdmi ústavů (Matoušek, Kodymová, Koláčková 2005, s. 324).

4 Domovy pro matky s dětmi

Matky s dětmi či těhotné ženy vedou k ubytování v azylových domech různé sociální situace, do kterých se svým nebo cizím přičiněním dostaly. Takovými situacemi mohou být: ztráta bydlení, krizová situace z finančních důvodů, ohrožení domácím násilím, společností odmítané těhotenství nebo nedostatek zkušeností pro zvládnutí mateřské role a povinností s ní spojenou.

4.1 Definice – azylový dům pro matky s dětmi

K definování azylových domů pro matky s dětmi /dále jen ADMD/ jsem použila Slovník sociální práce od Matouška (Matoušek 2008, s. 30):

„Zařízení pro ubytování matek s malými dětmi (v ČR do 3 let), které se dostaly do tak nepříznivé situace, že by bez náhradního ubytování nebyly schopny vychovávat své dítě. Azylový dům tohoto typu poskytuje matce a dítěti (dětem) samostatnou místnost s kuchyňským koutem, někdy i s dalším vybavením. Matky někdy vyžadují podporu a instruktáž při výchově dětí, kterou jim poskytují pracovníci azylu. ADMD obvykle poskytují matkám systematické poradenství, někdy i terapeutické programy. Za pobyt matka platí část reálných nákladů. Přístup návštěv do domu je regulován. V ČR jsou zřizovateli těchto zařízení církve, obce nebo orgány státu. Ukončení pobytu je komplikováno – stejně jako u jiných osob bez přístřeší – nedostatkem sociálních bytů.“

Služeb, které azylové domy nabízí, se využívá i například tehdy, když se ve svém vlastním domě žena necítí v bezpečí a nemá nikoho, na koho by se mohla obrátit anebo z jakéhokoliv důvodu nechce využít pomoci, kterou jí nabízí rodina, přátelé nebo známí. Azylové domy jsou zde i proto, aby

nabídlly ochranu, jistotu a podporu. Různá intervenční centra zde mohou ženám také pomoci sehnat tzv. utajené bydlení.

Utajené azylové bydlení znamená, že ženy a jejich děti bezprostředně ohrožené na životě násilným partnerem mohou získat ubytování s tajnou adresou. Touto adresou může být právě adresa jednoho z domovů pro matky s dětmi v tísní, na které je průzkum této bakalářské práce zaměřen.

Pracovní tým domovů pro matky s dětmi v tísní tvoří ředitel, asistent, technicko-hospodářský pracovník. Dále vedoucí domovů, sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách vykonávající přímou sociální práci.

4.2 Specifika sociální práce v azylových domech

Sociální práci v azylových domech vykonávají odbornou činnost sociální pracovníci a pracovníci v sociálních službách.

Pracovníci z azylových domů vytvářejí osobě v tísní podmínky pro samostatnou přípravu či pomoc s přípravou stravy nebo zajišťují či poskytují stravu, která odpovídá věku, zásadám racionální výživy a potřebám dietního stravování. Maximální výše úhrady za celodenní stravu činí 150Kč za minimálně tři hlavní jídla, nebo 75Kč za oběd.

Za poskytnutí ubytování se azylovým domům hradí maximálně 100Kč denně. Pokud jde o rodinu s nezletilými dětmi, nebo ženu s nezletilými dětmi, maximální výše úhrady činí 70Kč za dospělé osobu a maximálně 40Kč za dítě. Ubytování v azylových domech většinou nepřevyšuje jeden rok. Azylové domy umožňují svým klientům celkovou hygienu těla, podmínky pro zajištění úklidu, praní a žehlení osobního prádla a výměnu ložního prádla.

Pracovníci z azylových domů napomáhají osobám v tísní při uplatňování jejich práv, oprávněných zájmů a při obstarávání jejich osobních záležitostí. Dále napomáhají svým klientům vyřizovat jejich běžné záležitosti, které vyplývají z individuálních plánů, pomáhají a podporují klienta v jeho aktivitách podporujících sociální začleňování, včetně uplatňování zákonných nároků

a pohledávek. V neposlední řadě napomáhají klientům obnovit nebo upevnit jejich kontakt s rodinou.

Neoddělitelnou složkou sociální práce v azylových domech je poskytování základního sociálního poradenství.

5 Sociální pracovník, pracovník v sociálních službách

Sociální práce je to, co dělá sociální pracovník. Zbývá už jen otázka, kdo je sociální pracovník (Úlehla 2005, s. 24).

Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění nebo ji získat zpět. Kromě toho pomáhá vytvářet pro jejich uplatnění příznivé společenské podmínky. U klientů, kteří se již společensky uplatnit nemohou, podporuje sociální práce co nejdůstojnější způsob života (Matoušek 2003, s. 11).

Postavení a náplň činností sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách jsou stanoveny v zákoně o sociálních službách (Zákon č. 108/2006 Sb., § 109, § 116). Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně-právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně-právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitaci.

Pracovník v sociálních službách vykonává přímou obslužnou péči o osoby v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb, základní výchovnou nepedagogickou činnost a pečovatelskou činnost v domácnosti osoby. Dále vykonává činnosti při základním sociálním poradenství, depistážní činnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, činnosti při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, činnosti při

poskytování pomoci při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. To vše pod dohledem sociálního pracovníka.

Sociální pracovník klientovi buď pomáhá, nebo ho kontroluje. Důležité je rozlišit pomoc a kontrolu, kdo vlastně rozhodne o cestě, kterou se klient vydá. S ohledem na jednání klienta je rozhodnutí vždy na sociálním pracovníkovi, který určí, zda nabídne klientovi pomoc či převezme kontrolu a tím i podstatu dalšího kroku klienta. Sociální pracovník musí mít pro klienta připravené alternativy řešení a dát prostor k tomu, aby klient alternativy posoudil a vyjádřil svůj názor. Pokud by tak neučinil a upřednostňoval své cíle, porušoval by profesionální způsoby kontroly a pomoci. Mezi profesionální způsoby kontroly patří opatrování, dozor, přesvědčování a vyjasňování. Do profesionálních způsobů pomoci spadá doprovázení, vzdělávání, poradenství a terapie.

Na sociálním pracovníkovi leží zodpovědnost za své jednání a rozhodování, proto je důležité, aby se stále vzdělával, zvyšoval svou kvalifikaci, upevňoval získané kompetence a znalosti a získával nové. Kromě toho se musí stále zabývat etikou sociální práce, za což nese morální odpovědnost.

5.1 Kompetence sociálního pracovníka

Kompetence je široký pojem, který zahrnuje schopnost přenášet znalosti a dovednosti do nových situací v dané oblasti povolání. Zahrnuje organizaci a plánování práce, inovaci a vyrovnání se s ne-rutinními činnostmi. Zahrnuje takové kvality jako osobní efektivitu, která je na pracovišti potřebná při zacházení se spolupracovníky, manažery a klienty (Havrdová 1999, s. 41).

Termín kompetence pojmenovává schopnost naplňovat potřeby sociální práce. Znamená zvládnutí zkušenostních a vzdělávacích požadavků. Sociální pracovník spolu s realizováním pracovních závazků a dosahováním cílů při zachování hodnot a dodržování etického kodexu prezentuje své kompetence svými absolvovanými diplomovanými zkouškami. Být

kompetentní a jednat kompetentně znamená být způsobilý a oprávněný, mít patřičnou pravomoc a jednat odpovědně se znalostí věci.

Základní kompetence jsou zahrnuty v soustavě schopností a dovedností. Tato soustava kompetencí udává:

- rozvíjet účinnou komunikaci;
- orientovat se a plánovat postup;
- podporovat a pomáhat k soběstačnosti;
- zahrnovat a poskytovat služby;
- přispívat k práci organizace;
- odborně růst (Matoušek 2003, s. 16).

5.2 Rozvíjení účinné komunikace

Umět rozvíjet účinnou komunikaci je nejdůležitější dovedností, kterou by měl sociální pracovník ovládat a posilovat. Pomocí komunikace se lidé dorozumívají, sdělují si své myšlenky, pocity, různé informace a názory. V sociální práci znalost komunikace zahrnuje například navázání kontaktu s klientem, individuální přístup, přizpůsobení komunikace věku a podmínkám, získání si důvěry u starších, z jejich pohledu i zkušenějších, klientů, naslouchání a schopnost být empatičtí.

Člověk, který umí efektivně komunikovat, může jak změnit svůj pohled na lidi okolo sebe, tak pohled, kterým ostatní lidé pohlíží na něj. Díky schopnosti správně komunikovat může člověk získat kvalitnější vzdělání, celkově si zvýšit kvalitu své osobnosti a účinnost veškeré své práce v kontaktu s lidmi.

5.3 Individuální plánování

Klient potřebuje důvěřovat, cítit se bezpečný a přijímaný. Bez tohoto vztahového rámce se práce pomáhajícího stává jen výkonem svěřených pravomocí (Kopřiva 2006, s. 15).

Na celou dobu pobytu například ve výše uvedených domovech pro matky s dětmi v tísní je každé klientce přidělený klíčový pracovník, který má přehled o její situaci, přáních, potřebách ale i omezeních. S klientkou je individuálně plánována služba a poskytovaná podpora vycházející z jejích osobních cílů.

Reflexe životní situace klienta (nebo kategorie klientů) je prvním a nezbytným krokem k volbě takových cílů a metod intervence, které mohou přispět ke změně životní situace klienta, posílit jeho schopnost zvládat požadavky prostředí, a přispět tak k obnovení nebo udržení jeho sociálního fungování (Matoušek 2001, s. 186).

V praxi se setkáváme s případy, které mají řadu možných intervenčních cílů. V komplikovanějších případech je pak nutno intervenci **rozčlenit** do několika sekvencí a jednotlivé cíle posoudit s ohledem na jejich **prioritu** (Navrátil 2001, s. 44).

Při spolupráci na cílech, alternativách a detailních plánech může klíčový pracovník přebírat vedení rozhovoru s klientem, ukazovat a rozšiřovat jeho možnosti, ale nepřebírá za něj odpovědnost. Je nezbytné, aby klient spolupracoval a byl zplnomocňován k naplňování jednotlivých kroků a cílů. Z toho důvodu je vhodné používat systém následných kroků, úkolů s opakovanou zpětnou vazbou. Individuální plánování nevychází ze snahy klíčového pracovníka, ale hlavně z osobních cílů klienta.

5.3.1 Individuální plánování v domovech pro matky s dětmi v tísní

Od okamžiku, kdy se klientka rozhodne využít sociální služby poskytované domovem pro matky s dětmi v tísní, pracuje s ní její klíčová pracovnice na jejím individuálním plánu. Všechny cíle a úkoly, které si klientka stanoví nebo na kterých se s klíčovou pracovnicí domluví, se zapíše do formuláře INDIVIDUÁLNÍ PLÁN. V době nepřítomnosti klíčové pracovnice s klientkou na individuálních plánech pracuje sociální pracovnice, která klíčovou pracovnici zastupuje.

Klíčová pracovnice si s klientkou dohodne schůzky, během kterých s ní pracuje na tom, co je nejdůležitější udělat, stanoví priority. V první fázi je potřeba klientku vést. V dalších fázích by klientka měla na určování a plnění svých osobních cílů pracovat samostatně a klíčová pracovnice by ji měla pouze navrhnout možnosti řešení a zjišťovat správnost plnění předešlých kroků a cílů.

5.4 Osobní cíle

Osobní cíle klientek domova pro matky s dětmi v tísní jsou dosahovány za pomoci sociální služby. Sociální služba je chápána jako činnost zajišťující pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.

Osobní cíle si stanovuje klientka a jsou zaměřeny na řešení její nepříznivé situace. Směřují k takové formě a míře pomoci, která klientce umožní žít v maximální možné míře jako její vrstevníci, kteří službu nevyužívají. Klíčová pracovnice klientky podporuje klientku při formulování jejích osobních cílů zaměřených na řešení nepříznivé sociální situace. Sociální pracovnice uznává právo a volbu klientky a zaměřuje své služby na ní a její individuální potřeby.

Osobní cíle jsou pro klientky významné a hodnotné, jsou zaměřené na řešení její nepříznivé situace, jsou specifické, měřitelné, akceptovatelné, reálné a termínované. Dosažení cílů musí stát vždy nějaké úsilí – změnu stavu nebo udržení stavu.

Osobní cíle klientek by měly být významné, malé, konkrétní a realistické. Měly by vyjadřovat to, co nastane a ne to, co se nestane. Měly by znamenat začátek něčeho nového. Klientka by si měla být vědoma, že předpokladem k dosažení osobních cílů je nutnost vynaložit určité úsilí.

Každou schůzku by měla klíčová pracovnice ukončovat rekapitulací jednotlivých kroků se zdůrazněním nejbližších cílů a ověřováním porozumění a spokojenosti klientky. Na poslední schůzce by klíčová pracovnice měla

vyhodnotit celkový průběh služby, dosažení cílů, prevenci udržení dlouhodobého účinku sociální služby či stabilní situaci klientky.

5.4.1 Osobní cíle klientek domovů pro matky s dětmi v tísní

Nejdříve klientka pracuje na konkrétních (existenčních) cílech. V této fázi klíčová pracovnice klientku vede a ukazuje ji, jak si stanovit své cíle. Klientce je dán prostor, aby sama posoudila své možnosti a schopnosti a na základě toho nabídla potřebnou pomoc.

Poté může klientka přejít k vyšším cílům. Klíčová pracovnice klientce může pouze navrhnout možnosti řešení, jak lze jejích cílů dosáhnout, ale je to vždy klientka, která rozhodne, jaké řešení k dosažení svého cíle využije. Klíčová pracovnice její rozhodnutí musí plně respektovat. Osobní cíl musí být pro klientku vždy splnitelný. Pokud se jedná o dlouhodobý cíl, měl by být rozfázován do jednotlivých kroků.

6 Etický kodex sociální práce

Etika (z řeckého *éthos* – mrav, zvyk, obyčej, charakter) je teorií morálky, vědou o morálce jako stránce života společenského člověka, o původu a podstatě morálního vědomí a jednání (Matoušek 2003, s. 22).

Sociální pracovník může ve své práci s klientem řešit různé etické problémy či dilemata, při kterých mu pomáhá etický kodex sociálních pracovníků ČR, který vydala Společnost sociálních pracovníků ČR. Obsahem etického kodexu jsou:

1. Etické zásady, které jsou založeny např. na hodnotách lidských práv, jedinečnosti člověka, potřebě seberealizace klienta
2. Pravidla etického chování sociálního pracovníka
 - a) ve vztahu ke klientovi, jako např. vedení klienta k vlastní odpovědnosti; hledání možností, jak klienta zapojit do řešení problému

- b) ve vztahu ke svému zaměstnavateli
- c) ve vztahu ke svým kolegům
- d) ve vztahu ke svému povolání a odbornosti
- e) ve vztahu ke společnosti

3. Etické problémy jako kolik péče klientovi věnovat, kdy s ním práci ukončit, kterým sociálním problémům dát přednost, kdy dát přednost prevenci nebo řešení problému.

Každý pracovník domovů pro matky s dětmi v tísní by se měl také řídit Etickým kodexem zaměstnanců charity, který jim chce umožnit a usnadnit identifikaci s posláním Charity, jejími zásadami a hodnotami a zároveň poskytnout základní kritéria, podle kterých se mají orientovat při své práci.

6.1 Konflikt zákona s etickým kodexem

Jak už bylo uvedeno výše, sociální pracovník musí respektovat svobodnou vůli klientky. Neodpírat ji žádnou z možností řešení jejího problému, v kterém se nachází. Neuvádět ji do závislosti na dané formě pomoci a hájit její práva. Na druhou stranu musí jako člen organizace, pro kterou pracuje, plnit její podmínky a nařízení, což může být v některých případech těžko zvladatelné a může vyústit v konfliktní situaci.

Takováto situace může vzniknout i v domovech pro matky s dětmi v tísní, jejichž provozovatelem je charita, a to v případě interrupce.

Vzhledem k tomu, že je charita součástí Římskokatolické církve, je povinností jejích pracovníků řídit se i ustanoveními Kodexu kanonického práva. Kodex kanonického práva - Codex Iuris Canonici je soubor vnitřních právních předpisů a norem římskokatolické církve, závazný pro všechny římské katolíky. V tomto Kodexu je zakotvena i ochrana lidského života již od okamžiku početí, z čehož vyplývá, že pracovník charity žádné klientce

nedoporučí interrupci jako řešení její situace, nebo ji aktivně s interrupcí nebude napomáhat.

Naproti tomu se Česká národní rada usnesla na zákoně o umělém přerušení těhotenství (Zákon č. 66/1986 Sb.). Tento zákon upravuje umělé přerušení těhotenství a se zřetelem na ochranu života a zdraví ženy a v zájmu plánovaného a odpovědného rodičovství stanoví podmínky pro jeho provádění. V zákoně jsou udány podmínky, za kterých může žena uměle přerušit těhotenství. Žena může například uměle přerušit těhotenství, jestliže o to písemně požádá, nepřesahuje-li těhotenství dvanáct týdnů a nebrání-li tomu její zdravotní důvody, nebo ze zdravotních důvodů s jejím souhlasem. Nebo z jejího podnětu, jestliže je ohrožen její život, nebo zdraví nebo zdravý vývoj plodu, jestliže jde o geneticky vadný vývoj plodu.

V této chvíli může vzniknout rozpor mezi etickým kodexem charitního pracovníka a zákonem České národní rady, a to jak z důvodu osobního problému matky, kdy například již je matkou čtyř dětí a díky její sociální nebo finanční situaci je její další těhotenství nežádoucí, tak v případě znásilnění. Dále z důvodu zdravotního problému, když je jejím těhotenstvím ohrožen její vlastní život nebo výsledky vyšetření zdravého vývoje plodu vyjdou špatně.

Nepovolení interrupce může vést k jejímu ilegálnímu provádění. Interrupci tak často provádějí nekvalifikované osoby v nevyhovujících podmínkách a to může ohrozit zdraví a život žen. V minulosti ženy používaly techniky, jako vyvolat si odtok plodové vody pletací jehlicí nebo se zbavit plodu vstříkáním mýdlové vody do dělohy.

Stejně jako nepovolení interrupce má i umělé přerušení těhotenství své negativní následky. Nejen, že se jedná o krutý čin, při kterém je vlastně zabíjeno dítě a hluboce zraňována matka, ale má i své zdravotní negativa. Žena, která podstoupí interrupci, se vystavuje riziku, že už nebude moci mít další dítě nebo bude ohrožena rakovinou prsu.

Sociální práce vytváří pro pracovníka v sociálních službách situace, ve kterých musí eticky hodnotit, vybírat možnosti a eticky rozhodovat. Proto pokud pracovník nemá dostatečné znalosti o možnostech řešení nechtěného těhotenství a je si vědom svých odborných a profesních omezení a nemůže s klientkou sám pracovat, předá klientce, při respektování její svobodné vůle, informace o dalších formách pomoci.

Praktická část

Předmětem zkoumání této bakalářské práce jsou osobní cíle klientek domovů pro matky s dětmi v tísní. V teoretické části bakalářské práce byla popsána specifika sociální práce v azylových domech. Bylo uvedeno, jaké požadavky, očekávání a osobní cíle je možné realizovat prostřednictvím nabízené sociální služby, jakými postupy a způsoby je osobních cílů dosahováno.

Praktická část bakalářské práce se zabývá průzkumem úspěšnosti dosažení stanovených osobních cílů klientek v domovech pro matky s dětmi v tísní. Zabývá se tím, jakému procentu matek se podařilo prostřednictvím nabízené sociální služby příznivě vyřešit svou nepříznivou životní situaci, přičemž tato nepříznivá životní situace byla vždy spojena se ztrátou bydlení a hlavním osobním cílem klientky bylo nalezení vhodného bydlení pro matku s dětmi.

7 Cíl praktické části

Cílem praktické části je zjistit pomocí analýzy individuálních plánů padesáti klientek domovů pro matky s dětmi v tísní, jak se v domovech pro matky s dětmi v tísní naplňují osobní cíle, které si matky vzhledem ke svým možnostem a schopnostem stanovily. Jaké procento matek si plnilo své cíle a odešlo do pronajatého nebo sociálního bytu, jaké procento matek mělo "šťěstí" – což znamená, že i přes neplnění svých cílů odešlo do pronajatého bytu, jakému procentu matek se podařilo znovu navázat kontakt se svou rodinou, obnovit vztahy a odstěhovat se k rodině, jaké procento matek našlo bydlení u kamaráda/kamarádky, jaké procento matek bylo nuceno vyhledat jiný azylový dům, jaké procento matek odešlo na ubytovnu, jaké procento matek se navrátilo do nevyhovujícího prostředí nebo k původnímu partnerovi, který je týral a jakému procentu matek bylo sociálními pracovníci Oddělení sociálně-právní ochrany dětí dítě odebráno a jejich další pobyt zůstal neznámý. Z průzkumu také vyplývá průměrný pobyt matek v domovech pro

matky s dětmi v tísní, jaké procento matek přichází z důvodu domácího násilí a jaké procento matek se k násilníkovi vrátilo.

8 Předpoklady průzkumu

Ještě před tím, než byl samotný průzkum proveden, byly stanoveny jeho předpoklady:

P1: Lze předpokládat, že naplnění hlavního osobního cíle respondentky ve velké míře závisí na její snaze řešit svou nepříznivou životní situaci.

P1a) Lze předpokládat, že alespoň 75 % respondentek, které se snažily plnit své cíle, naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi.

P1b) Lze předpokládat, že alespoň 50 % respondentek, které se částečně snažily plnit své cíle, naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi.

P1c) Lze předpokládat, že maximálně 25 % respondentek, které se nesnažily plnit své cíle, naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi.

P2: Lze předpokládat, že i přes použití správných postupů, způsobů a snahu respondentky nemusí být jejího hlavního osobního cíle dosaženo a že alespoň 10 % těchto respondentek je nuceno využít pomoci jiného azylového domu.

P3: Lze předpokládat, že alespoň 50 % respondentek, které do domova přišly z důvodu domácího násilí, se do domácího násilí vrátí.

9 Použité metody a techniky průzkumu

Potřebné údaje průzkumu byly získány pomocí analýzy spisové dokumentace padesáti respondentek. Respondentkami byly matky

ubytované se svými dětmi v domovech pro matky s dětmi v tísní v Liberci a Stráži nad Nisou. Prostřednictvím rozboru individuálních plánů těchto matek byly získány informace, které byly zaznamenány v záznamovém archu, který je přílohou A této bakalářské práce. Do tohoto záznamového archu bylo zaneseno, odkud matka do domova pro matky s dětmi přišla, jaký byl její hlavní dlouhodobý osobní cíl, jaké si stanovila krátkodobé cíle, jaká byla snaha matky, plnit si své cíle, jak dlouho byla matka v domově pro matky s dětmi ubytovaná a kam odešla.

10 Prostředí průzkumu

Průzkum byl prováděn na základě individuálních plánů padesáti klientek z domovů pro matky s dětmi v tísní v Domově sv. Moniky a Domově sv. Anny. Provozovatelem obou domovů pro matky s dětmi v tísní je Oblastní charita Liberec, Uhlířská 424/7, Liberec, 460 01. Druhem poskytované služby v těchto domovech jsou služby sociální prevence.

Základním posláním domovů pro matky s dětmi v tísní - Domova sv. Moniky a Domova sv. Anny /dále jen Domov/ - je poskytnout přechodné ubytování matkám s dětmi, které se ocitly v sociální tísní z důvodu ztráty bydlení, nebo jsou ohroženy domácím násilím. Podpůrnými činnostmi usiluje o rozvoj jejich soběstačnosti a vede je k tomu, aby se dokázaly zapojit do hlavního proudu společnosti. Sociální služba je poskytována pro potřebné z Liberce a jeho blízkého okolí. V případě Domova sv. Anny patří pod působnost zařízení případně i celá Česká republika.

Mezi základní poskytované činnosti Domovů patří poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, základní a odborné sociální poradenství. Dalšími činnostmi jsou: pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické

činnosti (individuální, skupinové), podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností.

Hlavním cílem Domovů je integrace klientek do běžného života, získání potřebných kompetencí, návyků a dovedností, které potřebují k tomu, aby převzaly plnou odpovědnost za svůj život.

Dalšími specifickými cíli Domovů je poskytnout bezpečí, ochranu a prostor pro psychickou rovnováhu matkám s dětmi, které se na Domovy obrátí o pomoc z důvodu domácího násilí, poskytnout podmínky pro důstojný život a uspokojení základních životních potřeb (strava, teplo, hygiena), vytvořit bezpečné a tvořivé zázemí pro zdravý rozvoj dětí, individuálně podporovat klientčiny schopnosti vyrovnat se s problémy, podpůrnými aktivitami směřovat k obnově ztracené samostatnosti a rozvíjet praktické dovednosti v oblasti hospodaření, aby se klientka dostala z finanční nouze a dokázala si zabezpečit a v budoucnu udržet nové bydlení.

Do okruhu oprávněných osob, které mohou o službu v těchto Domovech požádat, patří matky s dětmi, které žijí v ohrožení domácího násilí, těhotné ženy, které jsou z důvodu těhotenství společnostmi odmítány, matky s dětmi, které se nacházejí v krizové situaci z finančních nebo bytových důvodů, osamělé matky s dětmi, které nemají dostatek zkušeností, aby zvládly svou mateřskou roli a povinnosti s tím spojené a matky s dětmi, které se nacházejí v krizové situaci z finančních nebo bytových důvodů a které trpí sluchovým postižením a poruchami řeči.

Do okruhu osob, kterým nemohou tyto Domovy službu poskytnout, patří nezletilé těhotné ženy bez povolení rodičů, matka, která má víc než pět dětí, matka s dítětem, které ukončilo povinnou školní docházku a nepřipravuje se soustavně na budoucí povolání, matka, která je duševně nebo tělesně handicapovaná a její postižení vyžaduje pomoc jiné osoby nebo zdravotní péči, osoby pod vlivem návykových látek, muž s dětmi, rodina s dětmi a samotná žena bez dětí bez prokázaného těhotenství.

Podmínkou pro uzavření smlouvy o poskytnutí služby se zájemkyní je potvrzení od lékaře, že zájemkyně, ani její děti netrpí akutní infekční nemocí. Pro nezletilou těhotnou zájemkyni je podmínkou uzavření smlouvy o poskytnutí služby souhlas jejího zákonného zástupce (rodiče). Další podmínky pobytu jsou:

- dodržování podmínek vycházejících z písemných dokumentů, ke kterým se klientka při nástupu zavázala (Smlouva o poskytnutí služby a její přílohy),
- spolupráce na tvorbě individuálního plánu a plnění stanoveného cíle,
- snaha klientky změnit svoji situaci,
- účast na činnostech a aktivitách, které si klientka vybrala a začlenila do svého individuálního plánu,
- aktivní řešení své bytové situace.

Realizace služby probíhá pro jednotlivé klientky tak, že maximální doba pobytu pro klientku je 1 rok. Sociální služba je klientce poskytována na základě písemně uzavřené smlouvy, která jasně stanovuje pravidla a podmínky pobytu. S každou klientkou je individuálně plánována služba a poskytovaná podpora vycházející z jejích osobních cílů. Po dobu pobytu se klientce věnuje její klíčová pracovnice, která má přehled o její situaci, přáních, potřebách, ale i omezeních. Klientka má možnost si vybrat z několika nabízených činností a aktivit, které jsou navrženy tak, aby rozvíjely schopnosti a dovednosti a tím pomohly sociálnímu začlenění.

11 Analýza zkoumané spisové dokumentace

Průzkum byl prováděn za pomoci analýz spisových složek padesáti klientek domovů pro matky s dětmi v tísní /dále jen Domov/. V těchto spisech byl průzkum zaměřen na jejich individuální plán a jejich osobní cíle, které si klientky za pomoci své klíčové pracovnice stanovily a měly jim pomoci se

vymanit z jejich tíživé sociální situace, zabránit sociálnímu vyloučení a pomoci k novému začátku. Jak již bylo uvedeno v teoretické části, klíčová pracovníce si s klientkou sjednává schůzky, na kterých pracují na individuálním plánu klientky. Tyto schůzky se v Domovech konají jednou za čtrnáct dní. Na první schůzce si klientka určuje svůj hlavní osobní cíl a na každé další schůzce si stanovuje průměrně tři osobní cíle.

V průzkumu bylo postupováno formou popisu situace klientky. Sledovanými daty bylo, odkud matka do Domova přišla, co bylo hlavním dlouhodobým osobním cílem matky, jaké měla krátkodobé osobní cíle, jaká byla snaha matky řešit svou nepříznivou životní situaci, kam odešla a jak dlouho v Domově pobývala. Získané informace byly zpracovány do tabulky č. 1 a grafu č. 1.

Klientka č. 1 do Domova přišla se dvěma dětmi od druhu, který ji nutil k prostituci a její dceru sexuálně obtěžoval bratr klientčina druhu. Klientka si stanovila tyto osobní cíle: najít si zaměstnání, našetřit si peníze a najít si bydlení. Klientka si vyřídila dávky hmotné nouze, dávky státní sociální podpory, zaevidovala se na úřadu práce a zařídila dětem školu a školku. Bohužel následně, po 36 dnech pobytu v Domově, se klientka vrátila k druhovi.

Klientka č. 2 do Domova přišla s jedním dítětem, později s pěti. Klientka byla matkou pěti dětí. Při přijetí do Domova měla čtyři z pěti dětí umístěny v krizovém centru Hvězdička, kde jsou umisťovány děti, vyžadující okamžitou pomoc. Přišla z podnájmu, kde žila s druhem a dětmi, ale z důvodu nezaplaceného nájmu museli být opustit. Klientčíným dlouhodobým cílem bylo společně s druhem naspořit peníze a najít si bydlení. Krátkodobé cíle, jako vyřídít si dávky hmotné nouze a státní sociální podpory, zaplatit poplatek za sociální služby v Domově, spořit si na bydlení, si klientka ve stanovených termínech neplnila. Druh klientce finančně nepomáhal. Naopak na ni požadoval finanční pomoc. Klientka mu na úkor svůj a svých dětí vždy

vyhověla. Nakonec se po 135 dnech pobytu v Domově s druhem i dětmi odstěhovala na ubytovnu.

Klientka č. 3 chtěla pro neshody a fyzické napadání odejít od svého manžela. Nejprve za pomoci přítele, se kterým čekala dítě. Klientka dala příteli 20.000Kč na kauci na byt a od té doby ho neviděla. To bylo důvodem, proč se klientka se svými dvěma dětmi nastěhovala do Domova. Na první schůzce, se svou klíčovou pracovnící, si klientka stanovila osobní cíl: hledat si nové bydlení. Klientka si svůj cíl nesplnila a po 32 dnech od příchodu do Domova se vrátila ke svému muži.

Klientka č. 4 přišla do Domova od příbuzných svého manžela, který byl trestně stíhán za domácí násilí, páchaném na klientce. Jejími dlouhodobými cíli bylo naspořit si na bydlení, najít si bydlení a změnit si jméno. Své krátkodobé cíle, jako vyřídit si dávky hmotné nouze a státní sociální podpory a podat návrh na úpravu výchovy a výživy dětí, aby se mohla dát rozvést, si klientka splnila. V Domově ji bohužel kontaktoval její manžel, proto se klientka rozhodla po 56 dnech pobytu v Domově přestěhovat se do jiného azylového domu.

Klientka č. 5 do Domova přišla z podnájmu z Prahy, kde žila se svým bratrem. Bratr zemřel a švagrová klientku i s jejím synem vyhodila. Klientka si během pobytu v Domově chtěla najít práci, ušetřit na kauci na byt, začít řešit svůj dluh a dále řešit trestní oznámení, které podala na člověka, který se pokusil znásilnit jejího syna. Své osobní cíle si klientka řešila většinou částečně a posouvala je na pozdější termín. Během pobytu v Domově si klientka našla přítele, ke kterému se po 135 dnech pobytu v Domově odstěhovala.

Poté, co se klientka č. 6 s manželem a dvěma dětmi vrátili z ciziny, kde žili, bydleli přechodně u přátel. Tam jednoho dne zanechal manžel klientce dopis, že se vrací zpět do ciziny vydělat peníze a vrátí se. Klientka, která zůstala sama s dětmi a bez prostředků, se nastěhovala do Domova. Po nastěhování do Domova bylo klientčíným cílem zjistit, na které dávky má nárok, zažádat si

o porodné, podat žádost o rozvod a najít si bydlení. Po návratu jejího muže z ciziny – bez peněz, žádost o rozvod zrušila. Novým cílem klientky bylo naspořit si peníze a najít si společné bydlení s manželem. Manžel opět odjel vydělat nějaké finanční prostředky do ciziny, ale brzy se vrátil s tím, že žádnou práci nesehnal. Klientka naspořené peníze na bydlení opakovaně utrácela, stanovený cíl se jí nedařilo plnit. Později se jí přes bývalou klientku Domova podařilo sehnat bydlení bez kauce, kam se s manželem a dětmi po 145 dnech pobytu v Domově odstěhovala.

Klientka č. 7 přišla do Domova se třemi dětmi z podnájmu, který nezvládala platit. Jejími hlavními cíli bylo co nejdříve vyřešit situaci s bydlením a odstěhovat se z Domova. Klientka si vyřídila dávky hmotné nouze a našla si bydlení. Toto bydlení jí z finančních důvodů nevyšlo. Přítel, s kterým se rozhodla žít, a slíbil finanční pomoc, slib nedodržel a klientku pod vlivem alkoholu fyzicky napadl. Klientčinými novými cíli bylo řešit problémy jejího syna, který trpěl nezvladatelnými výbuchy vzteku, snažit se sehnat nový byt a rozhodnout se, zda chce žít s přítelem. Po 64 dnech od příchodu do Domova se klientka se svými dětmi a přítelem odstěhovali do pronajatého bytu.

Klientka č. 8 dostala z bytu, kde bydlela se svými čtyřmi dětmi, výpověď, protože neplatila nájem. Jejími cíli, které si za pomoci klíčové pracovnice stanovila, bylo: odnaučit nejmladšího syna od plen, aby mu mohla zajistit školku, najít si práci nebo brigádu a našetřit si peníze na bydlení. Klientce se nedařilo své cíle plnit, ani finanční situace se v průběhu pobytu v Domově nelepšila. Nezvládala ani problémy spojené s výchovou syna. Po 203 dnech pobytu v Domově se klientka rozhodla odstěhovat na ubytovnu.

Klientka č. 9 se v Domově ubytovala se svým synem na doporučení oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Před příchodem do Domova bydlela klientka se svým přítelem na ubytovně. Přítel klientky jejího syna tloukl a protože klientka takovýto incident nenahlásila, byl zvýšen dozor nad tím, jak zachází se svým synem, aby klientce nebyl odebrán. Klientka si za své cíle stanovila: začít se

správnými stravovacími návyky, dojit si na domluvené schůzky na úřady a spořit. Klientka si své cíle neplnila a nedodržovala řád Domova. U klientky bylo nutné zvýšit sledování nad tím, jak se chová ke svému synovi. Bylo podezření na agresivní chování. Dále bylo zjištěno, že klientka udržuje písemný kontakt s přítelem, který jejího syna fyzicky týral. Klientka si své staré cíle neplnila a klientčiny nové cíle byly: změnit a zlepšit chování k synovi, zlepšit chování k sociálním pracovním, potlačovat vztek a agresivitu, začít si spořit. Klientka si své cíle nadále neplnila a bylo jí uděleno ústní napomenutí za nedostatečnou péči o dítě, psychické týrání dítěte, agresivní chování k sociálním pracovním a pozdní příchody do Domova. Klientka byla v Domově ubytovaná 48 dní, dítě jí bylo pracovníci Oddělení sociálně-právní ochrany dětí odebráno.

Klientka č. 10 se do Domova nastěhovala z důvodu psychického a fyzického týrání ze strany přítele, s kterým měla dvě děti. Zpočátku bylo hlavním cílem klientky zajistit si veškeré dávky, vyloučit bývalého druhu ze společně posuzovaných osob a dát psychický stav svůj i dětí do pořádku. Bývalý druh klientky dostal od soudu nařízení, že se k ní nesmí přiblížit po dobu jednoho měsíce. Klientka si své cíle svědomitě plnila, ale během pobytu v Domově vážně onemocněla a jejím dalším osobním cílem bylo vyřešit své náhlé onemocnění, které vyžadovalo operativní zákrok. Klientčinými posledními osobními cíli bylo si najít novou práci a bydlení pro sebe a její děti. Stejně jako na začátku pobytu si klientka své cíle svědomitě splnila a po 522 dnech pobytu v Domově se odstěhovala do pronajatého bydlení.

Klientka č. 11 přišla do Domova se synem z pronajatého bytu, kde žila se svým přítelem. Poté, co přítel zkrachoval v podnikání, nebylo nadále v jejich finančních možnostech hradit náklady spojené s pronájmem bytu. Klientka si během pobytu v Domově chtěla ušetřit nějaké peníze a společně s přítelem najít nový byt. Klientka si své cíle opakovaně neplnila a nakonec své cíle změnila – rozhodla se, že spořit nebude a její přítel co nejdříve zajistí společné bydlení. Klientka během pobytu v Domově zjistila, že je těhotná, což nebylo jediné, co její situaci změnilo. Její přítel se klientce nějakou dobu

neozval, odcestoval do ciziny. Klientka si stanovila nové osobní cíle: vyřídit si dávky hmotné nouze, požádat o pomoc otce jejího syna, najít si brigádu, spořit si na bydlení a hledat bydlení pro ni a jejího syna. Klientka si našla brigádu na 14 dní, po které si nechala hlídat svého syna od jiné klientky. Klientka byla na brigádě pouze týden a za vydělané peníze odcestovala za přítelem do ciziny. Po návratu si své cíle změnila s tím, že po návratu přítele z ciziny se společně odstěhují do bytu. Přítel klientky se vrátil, ale rozešel se s ní. Klientce nakonec pomohl otec jejího syna, který ji poslal alimenty na tři měsíce dopředu, za které zaplatila kauci na byt. Klientka se z Domova stěhovala po 202 dnech a dítě, které čekala s bývalým přítelem, dala k adopci.

Klientka č. 12 přišla do Domova z podnájmu se dvěma dětmi. V podnájmu žila s přítelem, který ji psychicky i fyzicky týral. V minulosti brala pervitin, a pravidelně docházela do K-centra. Jejím cíli bylo vyřídit si dávky hmotné nouze, podat návrh na výchovu a výživu dětí a nadále docházet do K-centra. Po 13 dnech se vrátila k příteli. Klientka se do Domova za dalších 13 dní vrátila. Přítel ji opět fyzicky napadl a psychicky týral. Klientka se vrátila pouze s jedním dítětem, s druhem se domluvila, že druhé si převezme do výchovy on. Po 15 dnech pobytu v Domově se klientka k příteli opět vrátila.

Klientka č. 13 přišla do Domova se svou dcerou z podnájmu, kde bydlela s kamarádkou, ale pro časté neshody musela byt opustit. Klientčinými cíli bylo naučit se hospodařit, šetřit, splácet dluhy a najít si bydlení. Klientka svou situaci nezvládla a po nejmenovaném incidentu dala dceru k rodičům a nastěhovala se na ubytovnu.

Klientka č. 14 přišla do Domova v šestém měsíci těhotenství. Do té doby bydlela u matky druha, který byl momentálně ve vazbě. Za pomoci klíčové pracovnice si stanovila tyto cíle: vyřídit si dávky hmotné nouze, dávky státní sociální podpory, zařídit si rodičovský příspěvek, porodné, splácet dluhy, navštěvovat svého druha a najít pro ně bydlení. Klientka si své cíle většinou plnila a po 189 dnech se stěhovala do pronajatého bytu.

Klientka č. 15 bydlela u své matky, která klientce utrácela její peníze a dělala dluhy. Do Domova se klientka přestěhovala se třemi dětmi. Klientčinými cíli bylo vyřídit si dávky hmotné nouze, podat trestní oznámení o výživné, zařídit nejmladšímu dítěti školku, naučit se hospodařit a spořit. Po delší návštěvě u své rodiny byla klientka hospitalizovaná se žloutenkou. Klientka byla v Domově ubytovaná 93 dní a po propuštění z nemocnice se vrátila do bytu ke své matce.

Klientka č. 16 bydlela se svým přítelem a dcerou v garsonce, která byla příliš malá. Z toho důvodu ji sociální pracovnice z městského úřadu pomohla najít ubytování v Domově. Klientka se svým přítelem čekala dítě. Přítel klientky se rozhodl prodat garsonku a najít pro ně podnájem, aby mohli žít společně. Klientka si zatím potřebovala najít gynekologa, vyřídit dávky hmotné nouze a najít školku pro dceru. Klientka si své cíle splnila, přítel prodal garsonku, a po 52 dnech se společně stěhovali do podnájmu.

Klientka č. 17 přišla do Domova v osmém měsíci těhotenství z ubytovny, která neposkytovala vyhovující prostředí pro matku s dítětem. Klientka si za pomoci klíčové pracovnice stanovila tyto osobní cíle: vyřídit dávky hmotné nouze, připravit se na příchod miminka, vyřídit si „Žádost o peněžitou pomoc v mateřství“, vyřídit si rodný list dítěte a zdravotní pojištění, pořídit si nový občanský průkaz a spořit na vyhovující bydlení. Klientka si své cíle většinou plnila, ale i přesto se po 103 dnech pobytu v Domově rozhodla přestěhovat opět na ubytovnu.

Klientka č. 18 přišla do Domova s dcerou z podnájmu, který nezvládala platit. Jejími cíli bylo: vyřídit si dávky hmotné nouze, dávky státní sociální podpory, najít si lépe placenou práci, spořit na bydlení, řešit své velké dluhy a problémové chování dcery, najít si bydlení. Klientka si své cíle v rámci možností plnila. Během pobytu v Domově znovu navázala kontakt se svou dospělou dcerou, která ji po 346 dnech pobytu v Domově poskytla ubytování u ní v domě.

Klientka č. 19 bydlela se svými dvěma dětmi v pronajatém bytě s kamarádkou. Majitel bytu stále zvyšoval částku za nájem a obě ženy fyzicky napadl. Osobními cíli klientky bylo vyřídit si dávky hmotné nouze, sehnat školku pro mladší dítě, najít si brigádu, splácet své dluhy, šetřit na bydlení a najít si bydlení. Klientka si své cíle plnila vždy zčásti, ale i přesto se jí po 89 dnech pobytu v Domově povedlo najít pronajaté bydlení.

Klientka č. 20 po narození své dcery opustila porodnici a dceru tam zanechala. Dcera byla umístěna do kojeneckého ústavu, kde ji klientka pravidelně navštěvovala. Klientka měla zájem o svěření dcery do její péče, proto ji bylo doporučeno sociální pracovníci městského úřadu, aby využila ubytování v Domově. Klientka si vyřídila dávky hmotné nouze, dávky státní sociální podpory, o dceru se snažila starat svědomitě, řešila své problémy s častými epileptickými záchvaty, učila se hospodařit. Po dvou měsících pobytu v Domově si klientka našla nového přítele a rozhodla se, že se na výchovu své dcery necítí. Dcera byla umístěna zpět do kojeneckého ústavu a klientka po 95 dnech pobytu v Domově odešla se svým novým přítelem.

Klientka č. 21 před příchodem do Domova bydlela u rodičů svého manžela, což již nebylo možné. Klientka přišla se dvěma dětmi a v té době byla ve druhém měsíci těhotenství. Klientka měla podezření, že její manžel opět bere drogy a rozhodla se postavit na vlastní nohy. Klientčinými cíly bylo vyřídit si dávky hmotné nouze, dávky státní sociální podpory, naučit se hospodařit, snažit se spořit, vyloučit manžela ze společně posuzovaných osob, podat návrh na úpravu výchovy a výživy dětí a na rozvod a po narození dítěte najít bydlení. Klientka si své cíle většinou plnila, ale i přes to se jí nepodařilo řešit otázku bydlení. Klientka nejdříve uvažovala o společném bydlení s jinou klientkou. Této úvahy se vzdala a rozhodla se, že odejde na ubytovnu nebo do azylového domu v jiném kraji. Nakonec klientce našla práci i s podnájemem sociální pracovnice Domova. Klientka se z Domova stěhovala po 365 dnech pobytu.

Klientka č. 22 do Domova přišla z podnájmu, kde žila se svými dětmi a manželem, ale nebylo v jejich finančních možnostech platit poplatky za bydlení. Manžel klientky se ubytoval v azylovém domě pro muže. Klientka si stanovila cíle: vyřídit si dávky hmotné nouze, dávky státní sociální podpory, najít si práci, řešit své dluhy, společně s manželem spořit a najít bydlení, více pracovat, komunikovat a korigovat problémové chování nejstaršího syna. Klientka si své cíle ve většině případů plnila, ale nepodařilo se ji, i přes nalezené zaměstnání, uspořít nějaké peníze. Nakonec se po 296 dnech pobytu v Domově se svým manželem a dětmi odstěhovala na ubytovnu.

Klientka č. 23 byla v Domově na tzv. utajeném pobytu. Klientka byla obětí domácího násilí a ve vhodnou chvíli se jí podařilo od manžela uniknout, bohužel pouze s jedním ze dvou dětí. Klientčinými cíli bylo podat žádost o svěření dětí do péče, návrh na úpravu poměrů před rozvodem, návrh na rozvod. Po svěření dětí do péče se klientka chtěla odstěhovat ke svým rodičům. Trestní oznámení na manžela pro týrání podávat nechtěla, neměla žádné důkazy, nikdy nevyhledala lékaře. Bohužel manžel klientku ani ne za měsíc našel, proto byla převezena do jiného utajeného bydlení – jiného azylového domu.

Klientka č. 24 žila s manželem a dvěma dětmi v pronajatém bytě. Manžel si našel milenku a na klientku začal být agresivní, psychicky, občas i fyzicky, ji týral, přestal ji dávat peníze. Klientka se svými dětmi se přestěhovala do Domova a rozhodla se svůj psychický stav srovnat, podat žádost o předběžné opatření, podat žádost o rozvod, vyřídit si dávky hmotné nouze, dávky státní sociální podpory a najít si práci. Klientka si své cíle plnila, začala si hledat práci v jiném kraji, ale po 71 dnech pobytu v Domově se vrátila k manželovi.

Klientka č. 25 do Domova přišla se svým synem z pronajatého bydlení své matky. Byt byl ale příliš malý. Klientka si nejdříve vyřídila dávky hmotné nouze, protože měla velice nízký příjem pouze z brigády, navíc ji majitel firmy nikdy neplatil včas, a nebo jí nebyla vyplacena plná mzda. Za dlouhodobé

cíle si klientka stanovila hledat novou práci, nejlépe na hlavní pracovní poměr, začít si spořit, splácet dluh u dopravního podniku a najít si levné bydlení. Klientka se cíle snažila plnit, ale bohužel měla pouze základní vzdělání, najít práci na hlavní pracovní poměr pro ni bylo obtížné. Nejdříve si našla alespoň jinou brigádu, až po deseti měsících si našla místo uklízečky na hlavní pracovní poměr. Za tři měsíce na to si klientka našla podnájem a po 360 dnech pobytu v Domově se stěhovala do pronajatého bytu.

Klientka č. 26 bydlela v pronajatém bytě se svým synem, který po odchodu jejího přítele nabyla schopná platit. Z důvodu, že neměla žádnou rodinu, požádala o pomoc Domov. S pomocí klíčové pracovnice si stanovila tyto osobní cíle: zažádat o dávky hmotné nouze a dávky státní sociální podpory, domluvit si splátkový kalendář na vzniklý nedoplatek za elektřinu, podat žádost o invalidní důchod – vrozené zdravotní postižení, naučit se hospodařit a spořit, hledat bydlení. Klientka si své cíle většinou neplnila. Během pobytu v Domově se klientka sblížila s mužem, který bydlel na ubytovně, kam se za ním po 263 dnech odstěhovala.

Klientka č. 27 byla do Domova přijata se svým synem z důvodu vystěhování z bytu pronajímatelem, pro neplacení nájemného. Na začátku pobytu byla klientka aktivní v řešení své situace, vyřídila si dávky hmotné nouze a aktivně si hledala zaměstnání nejen s pomocí úřadu práce. V průběhu pobytu byly dávky hmotné nouze klientce zamítnuty pro nespolupráci s úřady. V té době přestala klientka spolupracovat i se sociálními pracovníci Domova a nedostatečně pečovala o svého syna. Sociální pracovnice oddělení sociálně-právní ochrany dětí klientce po 85 dnech pobytu v Domově syna odebraly a umístily v krizovém centru Hvězdička. Klientka neuvedla, kam odchází.

Klientka č. 28 do Domova přišla se svou dcerou z důvodu domácího násilí. Klientka si chtěla najít nového muže, bydlení a začít normálně žít. Jejím cíli bylo vyřídít si dávky hmotné nouze a dávky státní sociální podpory, vyloučit přítele ze společně posuzovaných osob, podat návrh na úpravu výchovy

a výživy dítěte a začít splácet své dluhy. Klientka se během pobytu svěřila s dalším svým problémem ohledně drog a začala navštěvovat K-centrum. Po 237 dnech pobytu v Domově se klientka odstěhovala do pronajatého bytu.

Klientka č. 29 přišla do Domova z podnikového bytu, který musela při ukončení pracovního poměru opustit. Klientka měla dvě děti. Klientka vlastnila byt, ale z finančních důvodů nebylo v jejich možnostech hradit náklady bydlení. Hlavním cílem bylo byt prodat a pořídit si byt levnější, nebo situaci řešit pronájmem bytu s nižšími provozními náklady. Dále si zařídit dávky hmotné nouze a dávky státní sociální podpory, najít si zaměstnání a zvýšit péči o zdravý duševní a tělesný rozvoj dětí. Klientka se své cíle nejdříve snažila plnit, ale její snaha byla postupně nižší a nižší. Nakonec se rozhodla využít přechodné nabídky kamaráda a po 254 dnech pobytu v Domově se k němu odstěhovala.

Klientka č. 30 do Domova přišla od své kamarádky. Její partner, s kterým má dvě děti, byl v té době ve vazební věznici. Klientka doufala, že bude moci na ½ trestu požádat o prominutí jeho trestu a poté budou společně žít. Klientčinými cíli bylo vyřídit si dávky hmotné nouze, zapsat mladší dítě do školky, začít spořit na bydlení a sledovat nabídku bydlení. Klientka si své cíle plnila částečně. Ani po 305 dnech pobytu v Domově nevycházela s penězi a utrácela ze svého spoření. Klientka se odstěhovala na ubytovnu.

Klientka č. 31 se dvěma dětmi opustila pronajatý byt a přítele, který se choval násilnický a rodinu zadlužil. Klientka měla brigádu a měla rozjednanou domácí práci. Jejími cíli bylo vyřídit si dávky hmotné nouze, zajistit školku pro mladšího syna, aktivně hledat jinou práci, šetřit na kauci na byt a shánět byt. Klientka si své cíle aktivně plnila, ale i přes to se po 163 dnech pobytu v Domově vrátila k příteli.

Klientka č. 32 do Domova přišla se dvěma dětmi z bytu, kde žila s bývalým žárlivým manželem, alkoholikem, který klientku fyzicky a psychicky týral. Čtyři měsíce před nástupem do Domova bydlela klientka v jiném azylovém domě ze stejného důvodu, ale k partnerovi se vrátila. Nyní si stanovila za své

osobní cíle vyřídit si veškeré dávky, podat návrh na výchovu a výživu dětí, podat na manžela trestní oznámení, podrobit se psychologickému vyšetření, zajistit mladšímu dítěti školku a najít si práci. Klientka si své cíle plnila s obtížemi, po necelých dvou měsících se začala stýkat s bývalým manželem, ke kterému se po 80 dnech pobytu v domově vrátila.

Klientka č. 33 přišla do Domova se svým dítětem z rodiny, od své matky. Klientka si našla přítele, s kterým chtěla společně řešit bytovou situaci. Chtěla si najít práci a zajistit dítěti školku. Klientka si zařídila dávky hmotné nouze, ale další cíle si plnila jen zřídka a opakovaně porušovala Domácí řád Domova. Nakonec se klientka se svým přítelem rozešla. Po 74 dnech pobytu v Domově se klientka mohla vrátit do bytu ke své matce s podmínkou, že nastoupí do zaměstnání a bude přispívat na bydlení.

Klientka č. 34 a její dcera přišly do Domova z podnájmu, z kterého byla nucena se odstěhovat z důvodů vysokých nákladů na bydlení. Navíc ji majitelka bytu odmítla vrátit kauci. Klientka byla v plném invalidním důchodu, ráda by si našla brigádu nebo práci. Jejím cílem bylo uspořít si peníze a získat vhodné bydlení. Klientka byla při vyřizování svých záležitostí samostatná a aktivní. Za pomoci sociální pracovnice sepsala výzvu k vymožení kauce od pronajímatelky, našla si práci a pronajaté bydlení v jiném kraji. Klientka byla v Domově ubytovaná 123 dní.

Klientka č. 35 do Domova přišla se svým synem z pronajatého bytu, kde žila ve společné domácnosti s partnerem. Klientka si chtěla našetřit nějaké peníze, byla rozhodnuta hledat práci a pak se i s přítelem a synem odstěhovat do podnájmu. Dalšími jejími cíli bylo vyřídit si veškeré dávky, hlásit se na úřadu práce, nahlásit změnu ve společně posuzovaných osobách, najít si práci a bydlení a pokusit se splácet dluh. Ze začátku se klientce cíle nedařilo plnit. V průběhu pobytu se klientka se svým přítelem rozešli. Za pomoci klíčové pracovnice si stanovila další cíl. Objednat syna do psychologické poradny z důvodu jeho nevhodného chování k ostatním uživatelům Domova. Klientka doprovázela svého syna do střediska výchovné

péče ČÁP, poté syn nastoupil léčbu na dětském psychiatrickém oddělení. V té době si klientka začala průběžně plnit své cíle. Když se klientce blížila délka pobytu v Domově jednomu roku, situace se vyvíjela tak, že se přestěhuje do jiného azylového domu. Ale nakonec se ji podařilo najít zaměstnání a později i pronajaté bydlení, do kterého se po 387 dnech pobytu v Domově se svým synem odstěhovala.

Klientka č. 36 žila po rozvodu se svou dcerou na chatě. Klientka potřebovala vyřídit majetkové vyrovnání a protože se důvodně obávala útoku ze strany bývalého manžela, vyhledala ochranu v Domově. Klientka byla přihlášená na úřadu práce a hledala zaměstnání. Jejím cílem bylo poplatit dluhy, začít si spořit, najít vhodné bydlení a změnit si jméno. Klientka si brzy našla v blízkosti Domova brigádu, zajistila si hlídání své dcery u jiné uživatelky Domova a po 110 dnech pobytu se stěhovala do pronajatého bytu.

Klientka č. 37 do Domova přichází z jiného azylového domu, kde ji nebyla prodloužena smlouva z důvodu konfliktních situací s ostatními klientkami a s personálem azylového domu. Klientka se nastěhovala se svou dcerou. Nejdříve si klientka vyřídila dávky hmotné nouze a zařídila si převod úřadu práce. Za dlouhodobé cíle si stanovila nalézt zaměstnání a začít si spořit na bydlení. Klientka si své cíle plnila jen částečně, s pomocí Domova nakonec nastoupila do zaměstnání, což zlepšilo i její psychický stav. Problém byl, že si nezačala spořit a i když chodila do práce, peníze utrácela za svou dceru a přátele. Po čtyřech měsících pobytu absolvovala osobní pohovor s hlavní sociální pracovnící ohledně plnění svých cílů, na základě něhož se její přístup zlepšil. Její zaměstnavatel a spolupracovníci z práce jí pomáhali vyřešit bydlení v podnájmu, což se jim po 234 dnech pobytu v Domově povedlo.

Klientka č. 38 se do Domova přistěhovala v nočních hodinách se dvěma dětmi z ubytovny, kterou musela pro neshody opustit. Klientka neměla představu o svých cílech, obtížně si je stanovovala. S pomocí klíčové pracovnice si stanovila zažádat o dávky hmotné nouze a státní sociální

podpory, vyřídit si občanský průkaz, spořit si a nalézt podnájem. Klientka své klíčové pracovníci často lhala a své cíle jen stěží plnila. Neuměla hospodařit a neuváženě utrácela získané peníze. Hlavní sociální pracovníci jí bylo uděleno písemné napomenutí. Klientka si našla nového přítele, ke kterému se po 83 dnech pobytu v Domově odstěhovala.

Klientka č. 39 bydlela se svou dcerou u svých rodičů a to z toho důvodu, že její přítel nastoupil do výkonu trestu odnětí svobody. Soužití s rodiči fungovalo až do doby, kdy klientka přišla o brigádu, rodiče ji vyčítali, že pracovat nechce a nakonec ji z domu vyhodili. Klientka byla na mateřské dovolené. Po jejím skončení má zajištěné zaměstnání ve firmě, kde pracovala před nástupem na mateřskou dovolenou. Klientka se v Domově chtěla "postavit na vlastní nohy", potřebovala pomoci s vyřízením sociálních dávek, vyřešit dluhy, vyřešit výživné, najít si novou brigádu a získat sociální bydlení. Klientka si své cíle plnila a skutečně se po 147 dnech pobytu v Domově odstěhovala do sociálního bytu.

Klientka č. 40 se do Domova nastěhovala se třemi nezletilými dětmi. Šlo o děti její dcery, která byla umístěna do výkonu trestu odnětí svobody. Předtím klientka bydlela na ubytovně, z které ji majitel vykázal pro neplacení nájmu. Snahou klientky bylo najít bydlení pro sebe, vnoučata, manžela, dceru a syna. Nejdříve si klientka musela vyřídit veškeré dávky a hlásit se na úřadu práce. S penězi klientka většinou nevycházela, neboť část odevzdávala vždy manželovi. Klientka dostala napomenutí za opakované porušování domácího řádu Domova. Dalšími cíli, které byly s klientkou během pobytu stanoveny, byly: pokusit se zajistit brigádu, dohlédnout na pravidelnou přípravu dětí do školy, splácet dluh a hledat bydlení. V průběhu klientčina pobytu v Domově se její rodina přestěhovala za příbuznými do Anglie a klientka zvažovala, zda neodjede za nimi, což po 273 dnech pobytu v Domově uskutečnila.

Klientka č. 41 žila v rodinném domě s druhem s jejich třemi dětmi a rodiči druhá. Druh klientku fyzicky napadal, mnohdy byla po napadení

hospitalizována nebo ošetřena v nemocnici. Druh klientky byl několikrát ve výkonu trestu a byl drogově závislý. Po nástupu do Domova si klientka vyřídila dávky hmotné nouze a státní sociální podpory, vyloučila druha ze společně posuzovaných osob a podala návrh na výchovu a výživu dětí. Za své osobní cíle si stanovila: najít mateřskou školku pro nejmladší dítě, najít si brigádu, splácet svůj dluh, spořit si na bydlení a najít si podnájem. Klientka si své cíle plnila jen zčásti a po půl roce pobytu v Domově její aktivita v plnění svých cílů klesla. Nato klientka svou situaci přehodnotila a rozhodla se svou situaci znovu řešit. Své cíle se začala snažit plnit, ale i přesto se po 333 dnech pobytu v Domově odstěhovala do jiného azylového domu.

Klientka č. 42 do Domova přišla od přítele, s kterým čekala miminko, ale který byl na ni velmi agresivní a zlý, násilím ji vnucoval drogy. Nejdříve si klientka chtěla vyřídit veškeré dávky, což nebylo jednoduché, protože byla vyřazena z úřadu práce. Klientka měla ještě dceru z předchozího vztahu, která žila u svého otce. Klientka chtěla využít pobytu v Domově do porodu, získat dceru zpět do vlastní péče a najít si byt. Klientka si své cíle plnila tak, jak si je určila. Se vším jí pomáhala její matka, pouze ubytování u sebe ji nemohla poskytnout. Během pobytu si klientka našla ve vězení, kam chodila s jinou uživatelkou Domova, nového přítele, kterého měli brzy propustit. Klientka se poznala i s matkou nového přítele, která jim pomohla najít podnájem, do kterého se po 230 dnech pobytu v Domově odstěhovala.

Klientka č. 43 byla před nástupem do Domova vedena v evidenci úřadu práce bez vyplácené podpory a těhotná. Otec dítěte bydlel u své matky a klientka bydlela na čas u svého nevlastního otce, chvíli u známých, chvíli ve stanu. Nikde ji nebyli schopni pomoci dlouhodobě, než bude schopná se postavit na vlastní nohy. Prioritou bylo, aby si klientka vyřídila dávky hmotné nouze. Přítel klientku navštěvoval velmi sporadicky, to se ale změnilo po narození jejich dcery. Začal je v Domově pravidelně navštěvovat a plánovat společnou budoucnost. Po výplatě porodného a přiznání rodičovského příspěvku byla s pomocí svého přítele klientka schopna začít nový život.

Přítel jim našel pronájem, kam se po 175 dnech v Domově společně odstěhovali.

Klientka č. 44 přišla do Domova z nemocnice, kde byla hospitalizována se svou dcerou. Zde klientce zjistili zlomeninu ruky, kterou ji způsobil partner a otec dcery. Klientka měla s partnerem stálé konflikty, psychicky i fyzicky ji týral, velmi těžce nesla jeho nevěry, jeho žárlivost a nezájem o společné soužití. Klientka si za pomoci klíčové pracovnice stanovila cíle, mezi nimiž bylo vyřízení dávek hmotné nouze, spořit si a najít bydlení pro ni a dceru. Klientka měla problémy s hospodařením a s dodržováním domácího řádu, díky jejím výkyvům v chování a nedostatečné péči o dceru. Tím vznikly její nové osobní cíle. Se svým bývalým přítelem se klientka občas viděla, nejednou to dopadlo vzájemným napadením. Po více jak třech měsících jejího pobytu v Domově se klientčin přítel odstěhoval mimo republiku a klientka se vyjádřila, že se cítí ve větším klidu a chce začít znovu řešit svou situaci. Za další dva měsíce od odjezdu jejího bývalého přítele mimo republiku a po 173 dnech pobytu v Domově za ním odcestovala.

Klientka č. 45 uvedla jako důvod ubytování nevyhovující bytové podmínky. Bydlela se svým přítelem a jeho otcem v bytě, který vyžadoval opravy, přinejmenším vymalovat a zasklít okno v pokoji, který s přítelem obývali. Klientka byla ve vysokém stupni těhotenství a jejími osobními cíli bylo poskytnout příteli prostor na úpravu stávajícího bytu, než se klientka s dítětem vrátí, porodit v bezpečném prostředí a mít vyhovující pokoj pro dítě. Klientka si během pobytu v Domově zajistila dávky státní sociální podpory, ukončila pracovní neschopnost, nastoupila na mateřskou dovolenou a zažádala si o porodné. Klientka při plnění svých individuálních plánů spolupracovala a po 93 dnech pobytu v Domově se stěhovala zpět do bytu k příteli a jeho otci.

Klientka č. 46 nastoupila do Domova z důvodu ztráty bydlení. Žádost o ubytování za ní podala pracovnice Komerční banky, kterou o tuto pomoc požádala. Další záležitosti kolem ubytování za klientku vyřizovala její matka

z důvodu vady řeči, kterou trpí, je jí velmi špatně rozumět. Klientka měla dvě děti, u starší dcery bylo zjevné opoždění v rozvoji řeči. Klientka si za pomoci klíčové pracovnice vyřídila dávky státní sociální podpory. Klientce se nedařilo řešit svou situaci, nespokoila – vše utratila, nedodržovala domácí řád Domova, nespolupracovala a neplnila své cíle, které si těžko stanovovala. Stále se vymlouvala a podávala lživé informace. Nebyla schopná samostatně vyřizovat záležitosti na úřadech ani u lékaře. Komunikace s klientkou byla velmi náročná. Po 50 dnech pobytu v Domově se klientka odstěhovala do jiného azylového domu.

Klientka č. 47 žila se svým přítelem v bytě, ale nebyla jim prodloužena nájemní smlouva. Klientka byla v pracovní neschopnosti z důvodu rizikového těhotenství, její přítel pobíral částečně invalidní důchod a jejich soužití bylo bezproblémové. Klientčíným cílem bylo najít společně s přítelem bydlení. Přítel bydlel zatím u svých rodičů. Klientka s jeho rodiči nevycházela. Zazlívali jí, že si pořídila dítě s invalidním člověkem. Klientka byla v řešení své situace aktivní. Její přítel si našel práci a intenzivně hledali bydlení. Během pobytu v Domově se klientčiny vztahy s přítelevými rodiči natolik zlepšily, že jim otec přítele poskytl finance na kauci na byt. Po 132 dnech pobytu v Domově se klientka se svým přítelem stěhovali do pronajatého bytu.

Klientka č. 48 bydlela se svým synem u své matky, ale pro neshody s jejím přítelem vyhledala pomoc v Domově. Klientka si za své cíle stanovila: vyřídít si dávky hmotné nouze, dávky státní sociální podpory, najít školku pro dítě, za asistence své klíčové pracovnice vypracovat životopis a najít si práci. Během pobytu v Domově by ráda navštívila svého otce a pokusila se o navázání vztahu. Po našetření peněz chtěla hledat bydlení. Klientka si své záležitosti zařizovala samostatně, stačilo na ni jen dohlížet. Od začátku pobytu ji pomáhal její kamarád, z kterého se po čase stal klientčín přítel. Po několika návštěvách u rodičů přítele jim bylo nabídnuto ubytování v jejich domě, o kterém klientka uvažovala. Nakonec si ale s přítelem našli podnájem, do kterého se po 93 dnech pobytu klientky v Domově odstěhovali.

Klientka č. 49 přišla do Domova těhotná a s dcerou od kamarádky, ke které odešla od svého manžela, který ji v průběhu soužití verbálně i fyzicky napadal. Klientka si za pomoci klíčové pracovnice stanovila cíle: vyřídit si dávky hmotné nouze, zaevidovat se na úřadu práce, vyloučit manžela ze společně posuzovaných osob, podat návrh na rozvod, hledat si sociální byt. Klientka si veškeré své cíle plnila, podala si žádost na sociální byt a připravovala se na porod. Po 69 dnech pobytu v Domově se klientka vrátila k manželovi.

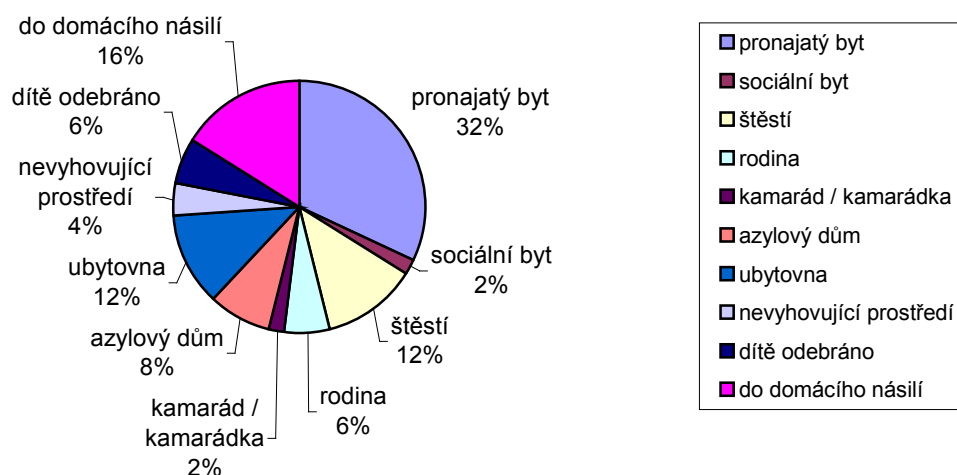
Klientka č. 50 do Domova přišla na doporučení sociální pracovnice městského úřadu. Do té doby klientka bydlela se svým přítelem na chatě, která nebyla vhodná pro bydlení v zimních měsících. Klientka byla ve vysokém stupni těhotenství. Klientka byla vyřazena z úřadu práce a pobírala pouze příspěvek na živobytí, její přítel studoval. Klientčinými cíli bylo si vyřídit dávky hmotné nouze, porodit, zažádat o porodné a dávky státní sociální podpory, hledat si sociální byt. Klientka si své cíle plnila, aktivně a opakovaně si žádala o sociální byt, po 150 dnech pobytu v Domově se s dítětem odstěhovala do pronajatého bytu.

12 Výsledky průzkumu

Všechny klientky se v domovech pro matky s dětmi v tísni ubytovaly z důvodu ztráty bydlení, lišila se pouze sociální situace, která k tomu vedla. Každá nepříznivá životní situace vyžadovala individuální přístup a specifické osobní cíle, ale vždy měla směřovat k nalezení vhodného bydlení pro matku s dětmi.

Získané informace o tom, kam matky se svými dětmi nebo bez nich z Domovů odcházely, jak dlouho se v Domovech zdržely a které přišly z důvodu domácího násilí a které se k násilníkovi vrátily, byly pro přehlednost uvedeny v tabulce č. 1, která je přílohou B této bakalářské práce, a v následujícím grafu č. 1. Z průzkumu dále vyplynulo, jaká byla snaha matek plnit si své osobní cíle, které měly vést k naplnění jejich hlavního

osobního cíle, uvedeno v grafu č. 2 a průměrná doba pobytu matek v Domovech.

Graf č. 1 – poměr bydlení, do kterého matky z Domova odešly

Analýzou padesáti individuálních plánů bylo zjištěno, že 32 % matek si své stanovené osobní cíle plnilo a odešlo do pronajatého bytu. 2 % matek si své stanovené cíle plnilo a odešlo do sociálního bytu. 12 % matek mělo "štěstí" – což znamená, že i přes neplnění svých osobních cílů se odstěhovalo do pronajatého bytu. 6 % matek plnilo své cíle a podařilo se jim znovu navázat kontakt se svou rodinou, obnovit vztahy a odstěhovat se k rodině. 2 % matek, než aby vytrvale pracovalo na svých osobních cílech, vyhledalo přechodné bydlení u kamaráda/kamarádky. 8 % matek, ať už plnily či neplnily své cíle, bylo nuceno vyhledat jiný azylový dům. 12 % matek, než aby plnily své osobní cíle, odešlo na ubytovnu. 4 % matek také nevyhovovalo plnit své osobní cíle a raději se vrátily se svými dětmi do nevyhovujícího prostředí. 6 % matek neplnilo své osobní cíle, zanedbávalo či týralo své dítě, které jim

bylo sociálními pracovníci oddělení sociálně-právní ochrany dětí odebráno a další pobyt matky zůstal Domovu neznámý.

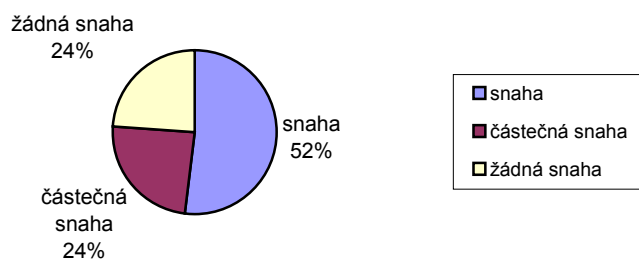
Z průzkumu bylo dále zjištěno, že 30 % matek přišlo do Domova z důvodu domácího násilí a že 53 % těchto matek se k původnímu partnerovi do domácího násilí vrátilo.

Z průzkumu také vyplývá, že průměrný pobyt matek v domovech pro matky s dětmi v tísní je 160 dní.

13 Ověření předpokladů průzkumu

P1: Lze předpokládat, že naplnění hlavního osobního cíle respondentky ve velké míře závisí na její snaze řešit svou nepříznivou životní situaci.

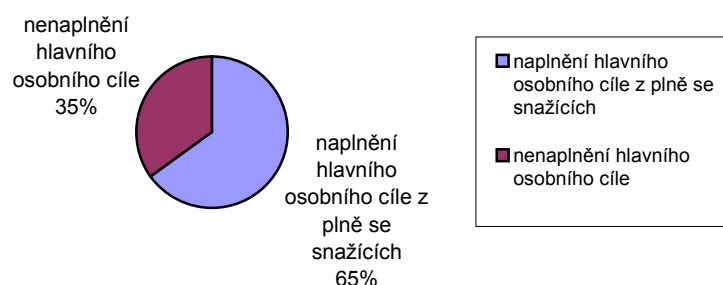
Analýzou všech 50 individuálních plánů klientek bylo zjištěno, že 26 matek se snažilo svou nepříznivou životní situaci řešit, 12 matek se snažilo částečně a 12 matek se svou nepříznivou životní situaci řešit nesnažilo.

Graf č. 2 – míra snahy matek, nehledě k tomu, kam z Domova odešly

P1a) Lze předpokládat, že alespoň 75 % respondentek, které se snažily plnit své cíle, naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi.

Rozborem 26 individuálních plánů klientek, které se snažily plnit své cíle, bylo zjištěno, že 65 % matek naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi.

Graf č. 3 – míra naplnění hlavního osobního cíle matek, které se snažily plnit své cíle

P1b) Lze předpokládat, že alespoň 50 % respondentek, které se částečně snažily plnit své cíle, naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi.

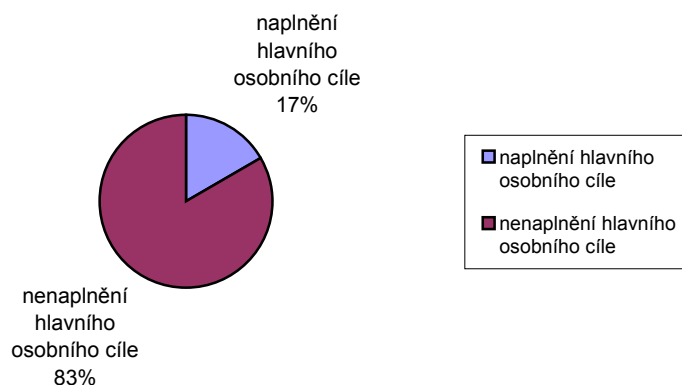
Rozborem 12 individuálních plánů klientek, které se částečně snažily plnit své cíle, bylo zjištěno, že 58 % matek naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi.

Graf č. 4 - míra naplnění hlavního osobního cíle matek, které se snažily plnit své cíle

P1c) Lze předpokládat, že maximálně 25 % respondentek, které se nesnažily plnit své cíle, naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi.

Rozborem 12 individuálních plánů klientek, které se nesnažily plnit své cíle, bylo zjištěno, že pouze 17 % matek naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi.

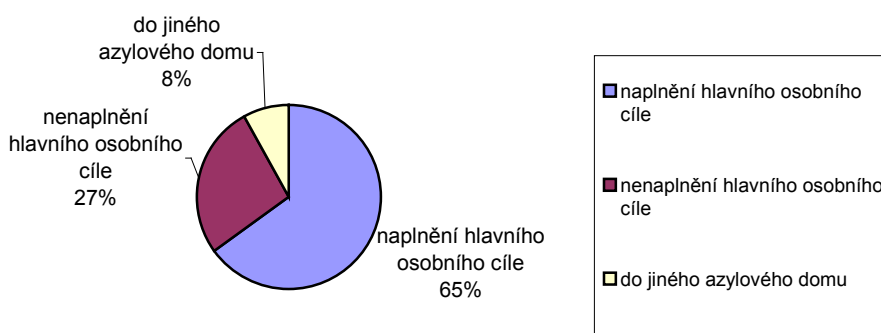
Graf č. 5 - míra naplnění hlavního osobního cíle matek, které se nesnažily plnit své cíle

Předpoklad P1a) se ukázal jako neplatný, pouze 65 % matek, které se snažily plnit své cíle, naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi. Předpoklad P1b) se ukázal jako platný, protože 58 % matek, které se částečně snažily plnit své cíle, naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi. Předpoklad P1c) se ukázal také jako platný, jelikož pouze 17 % matek, které se nesnažily plnit své cíle, naplnilo svůj hlavní osobní cíl a odstěhovalo se do vhodného bydlení pro matku s dětmi. Výsledky průzkumu ukázaly, že naplnění hlavního osobního cíle respondentek významně závisí na jejich snaze řešit svou nepříznivou životní situaci a to i přesto, že předpoklad P1a) neprokázal očekávaný vliv snahy matky na dosažení jejího hlavního osobního cíle. Dle výsledků průzkumu se lze domnívat, že matky, které se nebudou snažit řešit svou nepříznivou životní situaci, jen zřídka naplní svůj hlavní osobní cíl a odstěhují se do vhodného bydlení pro matku s dětmi.

P2: Lze předpokládat, že i přes použití správných postupů, způsobů a snahu respondentky nemusí být jejího hlavního osobního cíle dosaženo a že

alespoň 10 % těchto respondentek je nuceno využít pomoci jiného azylového domu.

Druhý předpoklad, který říká, že i přes použití správných postupů, způsobů a snahu respondentky nemusí být jejího hlavního osobního cíle dosaženo a že alespoň 10 % těchto respondentek je nuceno využít pomoci jiného azylového domu, je neplatný. Průzkum 26 individuálních plánů klientek, které se snažily plnit své cíle, ukázal, že pouze 8% matek bylo z důvodu ohrožení jejich osoby nuceno vyhledat jiný azylový dům. Skutečností ale zůstává, že i matka, která se snaží aktivně řešit svou nepříznivou životní situaci, jsou použity správné postupy a způsoby, nemusí svého hlavního osobního cíle dosáhnout a to z toho důvodu, že v Domově přestane být v bezpečí.

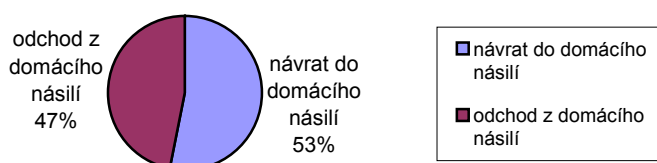

Graf č. 6 – míra nenaplnění hlavního osobního cíle matek, které se snažily plnit své cíle a odchodu do jiného azylového domu

P3: Lze předpokládat, že alespoň 50 % respondentek, které do domova přišly z důvodu domácího násilí, se do domácího násilí vrátí.

Poslední z předpokladů, který říká, že alespoň 50 % respondentek, které do Domova přišly z důvodu domácího násilí, se do domácího násilí vrátí,

bohužel platí. Rozborem 15 individuálních plánů klientek přicházejících do Domova z důvodu domácího násilí bylo zjištěno, že 8 matek se do domácího prostředí vrátilo. Průzkum ukázal, že 53 % matek se vrátí k původnímu partnerovi, do domácího násilí.

Graf č. 7 – míra návratu matky do nevhodného sociálního prostředí

Závěr, shrnutí výsledků a navrhovaná opatření

Předložená bakalářská práce měla za cíl popsat specifika sociální práce v azylových domech. Zjistit, jak se v domovech pro matky s dětmi v tísní naplňují osobní cíle, které si matky vzhledem ke svým možnostem a schopnostem stanovily.

V teoretické části byla mimo jiné popsána specifika sociální práce v azylových domech. Tato část popisuje činnosti sociální služby, kterou si klientky pro vyřešení své tíživé sociální situace zvolily.

V praktické části bylo zjišťováno, jak si matky s dětmi v tísní naplňují své osobní cíle, které si vzhledem ke svým možnostem a schopnostem stanovily. Metodou tohoto průzkumu byla analýza spisové dokumentace, jejíž výsledky byly zaznamenány v záznamovém archu.

Výsledky této bakalářské práce odpovídají na nejčastější otázky veřejnosti ohledně domovů pro matky s dětmi v tísní a jejich klientek. Vypovídají o snaze matek, které se ocitly v sociální tísní z důvodu ztráty bydlení, ji aktivně a samostatně řešit. O tom, v kolika případech matky převzou odpovědnost za svůj život, dostanou se z finanční nouze a dokážou si zabezpečit nové bydlení. Ale také o tom, v kolika případech, i přes individuální podporování matčiných schopností vyrovnat se s problémy, přes podpůrné aktivity směřující k obnově ztracené samostatnosti a obtížích při naplňování rolí a rozvíjení jejich praktických dovedností v oblasti hospodaření, se matky ze své finanční nouze nedostaly a co víc, zůstaly být závislé na pomoci jiných osob nebo na pomoci státu.

Z průzkumu bylo zjištěno, že 40 % matek se úspěšně snažilo změnit svůj stav a aktivně řešilo svou bytovou situaci. Naproti tomu ve 40 % případů matky zneužívaly ubytování v Domově a místo toho, aby spolupracovaly na tvorbě svého individuálního plánu a plnily své stanovené cíle, hledaly další formy pomoci. Ve 12 % měly matky "šťěstí" – což znamená, že i přesto, že si své plány neplnily, podařilo se jim odstěhovat do bytu. V posledních 8 % případů byly matky nuceny odstěhovat se do jiného azylového domu.

V průzkumu bylo prokázáno, že úspěšné naplnění hlavního osobního cíle matky v podstatné míře závisí na její snaze řešit svou nepříznivou životní situaci. Zároveň bylo zjištěno, že i matky, které se snažily plnit své cíle, byly z důvodu ohrožení jejich osoby nuceny vyhledat jiný azylový dům a že 53 % matek, které přišly do Domova z důvodu domácího násilí, se do domácího násilí vrátilo.

Domovy pro matky s dětmi v tísní poskytují klientce dobu pobytu jeden rok, aby matce pomohly k sociálnímu začlenění. S každou matkou je individuálně plánována služba a poskytovaná podpora vycházející z osobních cílů matky. Po celou dobu pobytu se matce věnuje její klíčová pracovnice, která má přehled o její situaci, přáních, potřebách a omezeních. Matka má možnost si vybrat z několika nabízených činností a aktivit, které jsou navrženy tak, aby

rozvíjely její schopnosti a dovednosti. Sociální pracovnice domovů pro matky s dětmi v tísní se všemi dostupnými možnostmi snaží pomoci matce v její sociální tísní, přesto skoro polovina žen této pomoci nevyužije a díky své nezodpovědnosti není schopna vyřešit svou situaci, nalézt si vhodné bydlení a vyhnout se sociálnímu vyloučení.

Na základě zjištěných výsledků průzkumu lze navrhnout následující opatření:

- 1) Důležitým faktorem, vedoucím k podpoře klientky, je motivace. Správná a dostatečná motivace může pozitivně ovlivňovat chování a jednání klientky v naplňování jejích osobních cílů.
- 2) Analýzou individuálních plánů klientek bylo zjištěno, že klíčová pracovnice z domovů pro matky s dětmi v tísní – Domova sv. Moniky a Domova sv. Anny - si s klientkou sjednává schůzky, které se konají jednou za čtrnáct dní, při nichž si klientka stanovuje průměrně tři osobní cíle. V případě, že klientka není schopna své cíle plnit, měly by být její cíle rozfázovány do jednotlivých kroků, dle jejích priorit, které by klíčová pracovnice na každé schůzce zrekapitulovala. Používat systém následných kroků, úkolů s opakovanou zpětnou vazbou, jak bylo uvedeno v teoretické části této práce.
- 3) V případě klientek, které byly nuceny odstěhovat se do jiného azylového domu, protože v Domovech přestaly být v bezpečí a v případě klientek, které do Domova přišly z domácího násilí, je vhodné spolupracovat s organizací, která se specializuje na oběti domácího násilí a zajistí vhodnou následnou sociální službu.
- 4) Poslední nápravné opatření se vztahuje k délce pobytu matek v Domovech. Z průzkumu vyplynulo, že průměrný pobyt matek v domovech pro matky s dětmi v tísní je 160 dní. Matkám, které nespolupracují a nevěnují plnění cílů žádné úsilí, by měla být sociální služba ukončena. V opačném případě jsou matky na službě závislé a zneužívají ji.

Seznam použitých zdrojů

HAVRDOVÁ, Z., 1999. *Kompetence v praxi sociální práce*. 1. vyd. Praha: Osmium. ISBN 80-902081-8-5.

CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA. *Kodex*. [online] [cit.2012-03-04] URL: <<http://www.charita.cz/o-charite/>>.

JUSTICE.CZ. *Občanský zákoník*. [online] [cit.2012-03-04] URL:<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/uvodni-stranka.html>>.

KOPŘIVA, K., 2006. *Lidský vztah jako součást profese*. 5. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-181-6.

MATOUŠEK, O., 2001. *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-473-7.

MATOUŠEK, O., 2003. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J., 2005. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-002-X.

MATOUŠEK, O., 2008. *Slovník sociální práce*. 2. přepr. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-368-0.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ. *Zákon o umělém přerušení těhotenství*. [online] [cit.2012-03-04] URL:<http://www.mzcr.cz/Legislativa/dokumenty/pece-o-zeny-a-deti_3550_1786_11.html>.

MPSV. *Sociální služby*. [online] [cit.2011-08-24] URL:<<http://www.mpsv.cz/cs/9>>.

MPSV. *Sociální služby*. [online] [cit.2012-03-04] URL:<http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf>.

NAVRÁTIL, P., 2001. *Teorie a metody sociální práce*. 1. vyd. Brno: Marek Zeman. ISBN 80-903070-0-0.

OBLASTNÍ CHARITA LIBEREC. *Domov sv. Anny a sv. Moniky*. [online] [cit.2011-08-24] URL: <<http://charitaliberec.cz/domov-sv-anny-a-sv-moniky/>>.

RICHTEROVÁ, B., ORGONÍKOVÁ, L., 2008. *Různé cesty pomoci: porovnání teorie a praxe sociální práce s lidmi bez domova*. 1. vyd. Krnov: AKLUB Centrum vzdělávání a poradenství. ISBN 978-80-254-1562-7.

SOKOL, R., TREFILOVÁ, V., 2008. *Sociální pracovník v rezidenčních zařízeních sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-316-4.

SOS18. *Užitečné kontakty*. [online] [cit.2011-08-24] URL: <<http://www.sos18.cz/index.php?act=hura&subact=kontakty&cat=bydleni>>.

ÚLEHLA, I., 2005. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-36-9.

VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M., 2004. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 1. vyd. Praha: proFerm. ISBN 80-239-2106-1.

Seznam příloh

Příloha A – Záznamový arch (viz text na s. 28)

Příloha B – Tabulka č. 1 - poměr bydlení, do kterého matky z Domova odešly
(viz text na s. 47)

Příloha C - Domovy pro matky s dětmi v ČR

Příloha A – Záznamový arch

Záznamový arch

Odkud matka přišla:

- z pronajatého bytu
- z ubytovny
- z jiného azylového domu
- z domácího násilí
- na doporučení oddělení sociálně-právní ochrany dětí
- jiná ztráta bydlení

Hlavní dlouhodobý osobní cíl matky:

Krátkodobé osobní cíle:

Snaha matky plnit si své osobní cíle:

- plně
- částečně
- vůbec

Kam matka odchází:

- do pronajatého bytu
- do sociálního bytu
- do pronajatého bytu bez plnění osobních cílů
- k rodině
- ke kamarádovi/kamarádce

- do jiného azylového domu
- na ubytovnu
- do nevyhovujícího prostředí
- neplnění osobních cílů vedlo k odebrání dítěte, pobyt klientky neznámý
- návrat k původnímu partnerovi, do domácího násilí

Doba pobytu matky v Domově:

Příloha B – Tabulka č. 1

Tabulka č. 1 - poměr bydlení, do kterého matky z Domova odešly

[illegible]

19	1													89
20								1						95
21			1											365
22							1							296
23						1						1		26
24										1		1		71
25	1													360
26							1							263
27									1					85
28	1											1		237
29					1									254
30							1							305
31										1		1		163
32										1		1		80
33				1										74
34	1													123
35	1													384
36	1											1		110
37			1											234
38			1											83
39		1												147
40				1										273
41						1						1		333

42	1											1		230
43	1													175
44										1		1		173
45	1													93
46						1								50
47	1													132
48	1													93
49										1		1		69
50	1													150
součet	16	1	6	3	1	4	6	2	3	8		15		
%	32	2	12	6	2	8	12	4	6	16		30		
	PB	SB	"štěstí"	R	K / K	AD	U	NP	OD	do DN		z DN		délka pobytu
														(dny)

Vysvětlivky ke zkratkám v tabulce:

PB – do pronajatého bytu

SB – do sociálního bytu

"štěstí" – do pronajatého bytu bez plnění osobních cílů

R – k rodině

K / K – ke kamarádovi/kamarádce

AD – do jiného azylového domu

U – na ubytovnu

NP – do nevyhovujícího prostředí

OD – neplnění osobních cílů vedlo k odebrání dítěte, pobyt klientky neznámý

do DN – návrat k původnímu partnerovi, do domácího násilí

z DN – klientky přicházející z důvodu domácího násilí

Příloha C - Domovy pro matky s dětmi v ČR

Domovy pro matky s dětmi v ČR

Olomoucký kraj

Boétheia - společenství křesťanské pomoci, o.s.

Otakara Březiny 228

790 01 Jeseník

tel.: 584 413 356, 584 412 669

E-mail: ad.jesenik@seznam.cz

Web: www.boetheia.eu

Poradenství, noclehárna, denní centrum, ubytování pro osoby bez přístřeší, pomoc příslušníkům rómského etnika, ubytování pro ženy s dětmi, pomoc rodinám v krizi, pomoc osobám přicházejícím z výkonu trestu, pomoc osobám, u nichž existuje důvodný předpoklad dalšího páčání trestné činnosti.

Moravskoslezský kraj

Bethel Bruntál

Kavalcova 7

792 01 Bruntál

tel.: 554 719 052

E-mail: bethel@sdk.cz, chana@sdk.cz

Web: www.sdk.cz

azylový dům pro muže, pro ženy a osamělé matky s dětmi

SÁRA – středisko pro ženy s dětmi v tísní

Petrovice u Karviné 606, 735 72

tel.: 596 361 703

E-mail: sara@slezskadiakonie.cz

Zlínský kraj

Azylový dům pro ženy a matky s dětmi

Hrbová 1561

755 01 Vsetín

tel./fax: 571 421 062

E-mail: azylovy.dum@vs.inext.cz

Web: <http://www.azylovydum.org>

Vysočina

Středisko křesťanské pomoci - Naděje pro život Jihlava

Žižkova 2076/108

586 01 Jihlava

tel.: 567 331 452

E-mail: info@nadejeprozivot.cz

Web: <http://www.nadejeprozivot.cz>

Provoz azylového domu pro ženy a matky s dětmi

Jihočeský kraj

Jihočeská Ruže, o. s.

Kostelec 17

373 41 Hluboká nad Vltavou

tel.: 385 725 063 (nepřetržitě)

fax.: 385 725 063

E-mail: jihoceska.ruze.os@centrum.cz

Krizové centrum pro matky s dětmi v těžké životní situaci (poskytnutí ubytování, podpora a pomoc při vyřizování záležitostí s úřady, soudy, policií atd.).

Azylový dům Filia

Nerudova 7

370 04 České Budějovice

tel: 387 427 168

E-mail: ADN.CB@seznam.cz

Web: www.jazcb.cz

azylový dům pro matky s dětmi a dům na půli cesty pro dívky ve věku 18-26 let

Plzeňský kraj

Domov Sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní

Čermákova 29

320 00 Plzeň Bory

tel. 377 423 159, 377 420 459, 777 767 062

E-mail: mch003@volny.cz Web: www.charita.cz

Domov Sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní

Do Štěnovic 2

317 00 Plzeň Radobyčice

RNDr. Ivana Křížová

tel.: 377 828 274, 777 767 062

E-mail: mch003@volny.cz Web: www.charita.cz

Domov sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní

Měchurova 317

339 01 Klatovy I

tel. 376 323 210, 776 784 807

E-mail: och.klatovy@razdva.cz

Web: www.charita.cz

Domov Sv. Zdislavy pro matku a dítě

Havlovice 5

344 01 Domažlice

tel. 379 776 388, 777 767 006

E-mail: DMD.havlovice@worldonline.cz

Web: www.charita.cz

Karlovarský kraj

Domov sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní

Klicperova 4

352 01 Aš

tel.: 354 528 800, 777 767 010

E-mail: sanovec@dchp.cz

Web: www.farc Caritas.cz

azylové zařízení napomáhající řešit tíživou životní situaci osamocených žen a jejich dětí.

Domov sv. Anežky pro matky s dětmi v tísní

Svobodova 348/14
360 17 Karlovy Vary
tel.: 353 565 113, 608 484 254
E-mail: fchkv@seznam.cz

Středočeský kraj

Azylový dům sv. Gerarda pro matky s dětmi

Na Prádle 192
250 01 Brandýs nad Labem - Stará Boleslav
tel./fax: 326 907 824
E-mail: brandys@charita-adopce.cz
Web: www.charita-adopce.cz

Pardubický kraj

Občanské sdružení SKP-CENTRUM

Na Spravedlnosti 803
530 02 Pardubice
tel.: 466 636 077 (nepřetržitě), 777 765 835
E-mail: madz@skp-centrum.cz
Web: www.skp-centrum.cz
azylový dům pro ženy a matky s dětmi Paprsek

Královehradecký kraj

Diecézní charita Hradec Králové (církevní organizace)

Velké náměstí 37
50001 Hradec Králové
tel.: 495 063 135
fax.: 495 063 134
E-mail: dchhk@hk.caritas.cz
Web: www.hk.caritas.cz

Diecézní charita a její Charity provozují přes pět desítek charitních zařízení a projektů především v oblasti sociálních a zdravotních služeb - střediska domácí péče, domy pokojného stáří, stacionáře pro seniory, hospic, domovy pro matky s dětmi, azylové domy, dům na půli cesty, stacionáře pro handicapované, nízkoprahová centra volného času pro děti a mládež,

občanské a sociální poradny, poradnu pro cizince a uprchlíky, projekt Adopce na dálku na pomoc chudým dětem v Indii a další střediska pomoci.

Domov pro matky s dětmi

Velká 7

503 41 Hradec Králové

tel: 495 221 810, 777 737 610

E-mail: dmd@hk.caritas.cz

Ústecký kraj

Domov sv. Josefa pro matky s dětmi a seniory

Riegrova 652

Roudnice nad Labem

tel.: 416 838 313

Web: www.charitaroudnice.cz

E-mail: charita@charitaroudnice.cz

Dům sv. Máří Magdalény Jiřetín pod Jedlovou

nám. Jiřího 29

407 56 Jiřetín pod Jedlovou

tel.: 412 379 211

Web: www.dchltm.cz

Dům pro matky s dětmi, kapacita: 20 matek a 40 dětí.

Liberecký kraj

Domov pro matky s dětmi v tísní – Domov sv. Moniky

Uhlířská 424/7

460 01 Liberec

Tel: 485 103 964, 731 402 510

E-mail: domovmonika@volny.cz

Web: www.charitaliberec.cz

Domov pro matky s dětmi v tísní - Domov sv. Anny

Majerova 160

463 03 Stráž nad Nisou

Tel: 485 108 782, 731 402 507

E-mail: domovanna@volny.cz

Web: www.charitaliberec.cz

Dům pro matky s dětmi v tísní – Jonáš

Dubická 2189

470 01 Česká Lípa

tel.: 487 829 873, 774 116 499

E-mail: dumjonas@fchcl.cz

Web: www.fchcl.cz

Dům rychlé pomoci

Tel: 487 874 612

Ubytování pro oběti domácího násilí, pro matky s dětmi v tíživé situaci

Dům humanity

Dubická 931

470 01 Česká Lípa

Tel: 487 826 266, 739 357 979

E-mail: socialni.dh@ssmcl.cz

Web: www.ssmcl.cz

Azylový dům pro muže, ženy a matky s dětmi